

Gruodžio baletas Lapinsko fantazijos audime

BALYS CHOMSKIS

Baleta "Jūratės ir Kastyčio" pastatymas praėjusį savaitgalį (gegužės 17 ir 18 d.) Marijos aukštesn. mokyklos auditorijoje, Chicagoje, yra įdomus ir reikšmingas įvykis mūsų teatro gyvenime. Įdomus yra ir D. Lapinsko fantastinis baletas įscenizavimas, kuriame tiek nuostabaus aiškumo, nieko jėga įbrukto, jog teikia žiūrovui džiaugsmą ir estetinį pasigėrėjimą. O reikšminga visa tai dar ir dėl to, kad pirmą kartą Amerikoje plačiau suskambo Gruodžio kūryba, kėlusį kadaise nerimą ir ne vienam draskiusį širdį savo dideliu modernumu. O šiandien net ir saldžiosios ausys šito jau nepastebi.

Nors Gruodžio muzikinis palikimas nėra platus, bet jo kūryba pastūmėjo lietuvišką muziką dideliu žuoliu pirmyn, išpuoselėdama dirvą jos tolimesniai augimui. Be to, Gruodis išauklėjo visą naują lietuvių kompozitorių generaciją, kurios vaisius yra ir prieš mėnesį girdėta Gaidelio opera "Dana".

Ištrūkęs iš konservatorijos direktoriaus pareigų, Gruodis sakydavo: dabar pradėsiu eiti savo pašaukimo keliu. Deja, karas, okupacijos ir jų baūsės žiaurumai pakirto kūrybinę potenciją, o ir sveikata. Daug planų ir svajonių likimas išmetė kaip Kastyčio negyvą kūną Baltijos pakrantėje.

Spektaklių metu iškilo vienas, įdomus prisiminimas, kaip Gruodis, vartydamas "Jūratės ir Kastyčio" partitūrą, svarstė perkurti baletą, kad jo vieno užtektų visam vakarui. Po ilgo tylėjimo jo pečiai nerviškai krūptelėdavo, kompozitorius susimąstydavo ir vėl knygą užvoždavo.

Darius Lapinskas čia susiduria su ta pačia problema. Baleta laikrodžio išmuša tik vieną valandą, o rutiniškam vakarui tai būtų per trumpas džiaugsmas. Ir ką gi daro Lapinskas?

Čia jam ateina į pagalbą, jo vadinamas, totalinis teatras. Lapinskas belete atskleidžia dar ir Maironio baladės "Jūratė ir Kastytis" poezijos posmus, kur juos tam tikrais momentais dekla-

muoja Leonas Barauskas, vaizdžiai išskeldamas dramatinis baletas akimirksniu. Lapinskas įveda į baletą ir solistę Aldoną Sempužienę. Suprantama, dainininkė čia nekonzertuoja. Jos dainavimas - dekoratyvinis: garsas šviesa, spalvos, mylinčių širdžių aimanos ir artėjanti likimo grėsmė. Stempužienė ir Barauskas yra pasidarę Lapinsko instrumentais, kuriais jis visada virtuoziškai groja. Nuotrupos iš dainos "Visur tylą", Gruodžio parašytos pačioje jaunatvėje, baletas skamba gana svetimai, ir jos reikėtų atsisakyti.

Dabar klausimas, kada ir kokiu metu tie du menininkai atlieka savo rolę? Daugiausia tais momentais, kada Lapinskas užšaldo baletą figūras vienoje pozijoje. Ir taip, niekur nekeisdamas Gruodžio muzikos, Lapinskas režišūriniai praplečia baletą erdve, laimėdamas spektakliui visai normalų laiką.

"Jūratės ir Kastyčio" vaizdinis sprendimas yra komplikotas, bet kartu žavus ir paprastas, turintis gerokai čiurlioniško elemento.

Algimanto Kezio fotografijos ir filmas gausiais variantais atskleidžia legendos simboliką, Jaunimo teatro aktorai — jųros dugno gyvūnai ir vaizdai kalba, juda, nužerti gelmių migla. O Perkūniui siaučiant, visų rūmų puošmenos ir kolonos pamažu taip įtikinančiai griūva, subirdamas į dulkų krūvą, kad žiūrovas išpuodžio būna tiesiog apstulbin-tas.

Darius Lapinsko talentas vaizdinio meno srityje yra retas, bet daug sakantis pavyzdys teatro istorijoje. Jo kūrybinė asmenybė — tai intelektualinė kombinacija: kultūra, poezija ir gyva vaizduotė. Jis baletui pats ir dirigavo.

Baleta šokį atliko Birutės Nagienės vad. Toronto universiteto modernaus šokio ansamblis: Jūratė-Nagienė, Kastytis - Gerry Gilbert, motina - Vera Davis. Ne mano kompetencija kalbėti apie Nagienės choreografiją. Kaip žiūrovui, man atrodo, kad tai yra gerai paruoštas juodraštis, kuriame dar trūksta aiškumo, detaliizuotų momentų ir tuščio muzikos erdvės užpildymo. Be to, tur būt, yra įmanoma J. Gruodžio muzikoje liaudies folkloro atspindžius perkelti ir į sceną. Baletas "Jūratė ir Kastytis" duoda geros medžiagos sukelti išraiškos šokiui.

Prie spektaklio pasisiekimo daug prisidėjo ir kiti, šiam reikalui užsidedę: šviesas tvarkė Stasys Gasiūnas ir Janina Liškevičiūtė, dekoracijas parėngė Bronius Maciukevičius, plaukų šukuosenas — Irena Micevičienė, pastatymo priežiūra — Dalios Bylaitienė.

Margutis daug rizikavo, bet ir daug laimėjo. Sekančiais metais galima drąsiai "Jūratė ir Kastyti" vėl pakartoti.

K. Bogdanas (g. 1926)

Kompozitorius Juozas Gruodis (1884-1948)

Šiemetinė Dailės grupės duoklė

Išpuodžiai iš parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

Kaip eilėje pastarųjų metų, taip ir šiemet čikagiečių dailininkų grupė, pasivadinus "Dailės" vardu (anksčiau besisaukusi Jaunųjų dailininkų klubu) gegužės 18 d. atidarė savo darbų parodą Čiurlionio galerijoje. Reikia pastebėti, kad ši paroda visų meno mėgėjų buvo labai laukiama, nes šiemet ypač tikėtasi nemažai skaičiaus lietuviškojo aplinkoj dar nesirodžiusių jaunųjų mūsų dailininkų, bestudijuojančių įvairiose Chicago ir jos apylinkėse mokyklose. Ir iš tikrųjų, "Dailės" grupės paroda šiemet šių jaunųjų dailininkų darbais

RIMVYDAS ZAILSKAS

Tapyba

Tokį kūrybos naujumą ir jos įvairumą publika yra sutikusi labai palankiai. Tačiau buvo ir susirūpinusių, kad parodos ryškesnei atmosferai lyg ir trūko spalvų, spalvų lyg ir buvo mažiau, negu tikimasi normalioje parodoje, tapyba atrodė lyg

ir pasinėsi nublukimais, gana stipriai monochromiška. Betgi čia per daug į šitokius priekaištus nereikėtų kreipti dėmesio, nes jeigu Čiurlionio galerija turėtų geresnį paveikslų apšvietimą, tokie spalvų įvairumo menkniekiai gal visai ir nekristų akin. Tačiau

ir tokiose sąlygose Alvydo Bičiūno "Protestas", labai subtiliai liečias šių laikų brutalumus, rėkia linksmom, kontrastuojančiom spalvom. Proteste aiškiai rodomi ir kelių pažįstamų portretai, kurių tačiau perkėlimas ton pačion drobėn neduoda žiūrovui pakankamai laisvės surasti giles-

Kertinė Parastė

30,000 VIENU VAKARU!

Šią savaitę mūsų spaudoje trenkė žinia: Lietuvių fondo vakarieneje New Yorke Fondui surinkta 30,000 (trisdešimt tūkstančių!) dolerių. Vargu ar kuriam kitam reikalui visuos pokario dešimtmečius mūsųose vienu sykiu ir vienoj vietoj tiek pinigų buvo sutelkta. Ir ką visa tai reiškia? Gi tai, kad pinigų lietuviuose jau yra, ir kad žmonės jo ima nesigailėti, kada regimas aiškus, konkretus ir pozityvus reikalas. Dargi visa tai liudija, kad Lietuvių fondas laimi mūsų visuomenės pasitikėjimą, kad apamai visa organizacinė ir pinigų telkimo "mašinerija" Lietuvių fondo vadovybės yra įstatyta į geras vėžes.

Lietuvių fondo vakarieneje Chicagoje įvyksta Jaunimo centre šį sekmadienį (gegužės 25 d.) 3 val. popiet. Niekieno nepralenkta laimėjimas New Yorke yra tikras iššūkis Chicagai! Ar įstengs Chicaga pralenkti New Yorką? Juk Chicago lietuvių kolonija patetiškai mėgsta apsišaukti pasaulio lietuvių sostine. Argi sostinė pasiduos provincijai? Pagaliau būtų net netikėtina, kad sos-

taiplyje gyvenančių kišenės būtų tuštesnės. Gerai pinigų įvairių profesionalų — bankininkų, biznierių, fabrikantų, inžinierių, imonininkų, plačios apimties verslininkų šiaip tarnautojų ir sugebančių šimtu kitokių būdų pinigą sukaupti — Chicagoje tikrai turime daugiau negu New Yorke. Ar jie visi dabar atsilauks prieš New Yorką, su kuriuo galinė-tis Chicagai yra jau tiesiog garbės klausimas?

Bet tai linksmoji (nors ir pakankamai rimta) varžytinė, ne reikalo pusė. Ir kaip žmogus nebūsi geram ūpe ir nesimžiaugsi, kai pinigų telkimo ir Lietuvių fondo supratimo mintis žmonėse atranda tokį vaisingą atgarsį. Bet tik jau pinigą turint, sakytume, prasideda pati svarbiausioji Lietuvių fondo egzistavimo fazė — pinigų nukreipimas ten, kur jis labiausiai mūsų kultūrai ir kū-

rybai čia yra reikalingas, kur jis brandintų geriausią kultūrinį derlių. O tai nėra jau taip siauras, vien tik formalus procentų skirstymo reikalas. Ką ligi šiol viena pati procentų skirstymo komisija pusėtinai atliko, toliau vargu ar galės tiksliausiai savo sprendimais pataikyti be atskirų kultūros sričių specialistų nuomonės bei talkos. Iškilis Fonde ir didesnio lankstumo klausimas, nenorint vasatfkančių progų pramiegoti, pinigus skirstant tikrai kartą per metus. O tai vėl siejasi su pinigų atpalaidavimu, kai tik atsiranda neatidėliotina ir nepasikartojanti proga sumą mūsų kultūros labai panaudoti. Sprendimus darant, taipgi linkėtina Fondo žmonėms nepasimesti smulkmenose dėl vienos ar kitos asmeniškos nuomonės, o žiūrėti vien platus ir bendro reikalo laisvos tautos ir laisvo žmogaus aspiracijų plotmėje.

Lietuvių fondo tikslų siekiant, taipgi jokių būdų nereikėtų išleisti iš akių fakto, jog būtina ko daugiausia pasiekti dabartyje. Neabejojama, kad pinigų bus ateityje dar daugiau. Bet ar bus pakankamai pajėgų žmonių, kurie pajėgs pinigų vertą kūrybinį darbą atlikti? Štai akivaizdus pavyzdys: dar taip neseniai visi džiaugėmės geografinės mokslo liečiančiais raštais, išėjusiais iš po prof. K. Pakšto, prof. Stp. Kolupailos, A. Bendoriaus plunksnos. Šiandien jų jau nebėra. Ir kiek dar tokių geografų savo tarpe čia turime? Panašiai yra arba greit bus ir kitose srityse: politinių mokslo, grožinės literatūros, istorijos, filosofijos, muzikos, švietimo ir kitur. Ir tai nėra kokia nors nepagrįsto pesimizmo skleidimas, bet tik-tai realy, visai neromantiškų, faktų konstatavimas.

O Lietuvių fondas gi turi būti gyvas ne vien tik savo procentų auge, bet ir ugdyme viso to, kas nežūsta net ir pinigui pasaulinių krizių atveju žuvus.

k. brd.

Šiame numery

- 30.000 vienu vakaru!
- Juozo Gruodžio baletas "Jūratė ir Kastytis" Lapinsko fantazijos audime.
- Šiemetinė "Dailės" grupės duoklė.
- Liūdna pasaka apie tai, kaip formavosi vienas tarybinis rašytojas.
- Negrįžo į šalį, kuriai gyvenimą skyrė.
- Kur Amerikoje šilta.
- 1569 metų seimo darbų pradžia.
- Lietuvių katalikų mokslo akademija išleidžia vertingų veikalų.
- Koks jis menininkas?
- S. Šimoliūno išpuolis prieš save.
- Moterų gyvenimas.

Magdalena Stankūnienė

Iš "Dailės" grupės meno parodos Čiurlionio galerijoje. Raizynas, Chicagos miesto kolegijų meno festivalyje laimėjęs pirmąją premiją.

Gegužės mėnuo Lietuvoje (medžio raizynas)

ne paveiklo ineterpretaciją.

Z. Sodeikienės tapyba ypač patraukė parodos lankytojų dėmesį. Atsirado net jos metafizinio drobų garbintojų tiek jaunųjų, tiek vyresniųjų tarpe, kurių ekstazės čia buvo visai suprantamos ir pateisinamos. Sodeikienės metafizinės išraiškos "Kompozicija" čia nulipdo kažką panašaus į peizažą, o tamsių ir šviesių spalvų išdėstymas sudaro tokią erdvę, kad tiesiog kyla noras į ją įdėti savo ranką. Ši dailininkės darbų metafizinė kalba yra parodoje pelnytai atžymėta pirmąją premiją už tapybą. Sodeikienės kūryba drobėje turi retą stiprumą, rodo dailininkės teptuko griežtą kontrolę formų išbaigime ir duoda jos tapybai malonų sklandumą.

Antroji tapybos premija teko Onai Baužienei, kurios "Kompozicija" su savo švelniomis, pastelinėmis spalvomis taipgi patraukė parodos lankytojų dėmesį. O tokio švelnumo netrūko ir kitų pa-

rosos dailininkų darbuose, net pasigendant juose spalvinio kietumo. Daugelio darbai buvo gan malonūs, kruopščiai atlikti. Stiprų išpuodį paliko Val. Ramonio "Mėnulio peizažas". Ir ne dėl to, kad jis atrodė labai mėnuliškas, bet kad visiems priminė metalo gargažą, įmontuotą plokštėje, o iš tikrųjų tai buvo tik akrilika dažyta sintetinė kempinė.

Skulptūra

Parodos skulptūra ryškiai žymėjo šio dešimtmečio kūrybinę kryptį, kuri nori, kad parodų lankytojai patys dalyvautų kūrybiniame momente. Petro Aleksos "Sąžinės fragmentas" galėjo būti lankytojų apeitas ir nepasitebėtas, nes šios skulptūros forma iš paviršiaus yra gana paprasta ir niekuo nepasižymi. Tačiau, tik įžengę į skulptūros vidų, mes pamatom intymų ir net jautrų jos vaidmenį — mus pačius, tokius, kokius mes patys

(Nukelta į 2 psl.)

Liūdna pasaka apie tai, kaip formavosi vienas tarybinis rašytojas

A. RUGINIS

„Ir ką aš jam tada turėjau atsakyti?“ — guodžiasi savo autobiografinėje apybraižoje jaunosios kartos (g. 1930) rašytojas Vytautas Petkevičius (Tarybų Lietuvos rašytojai. Vilnius, 1967). O tasai klausimas buvo jam ir nemalonus ir net keblus: „Tai ką, užsigavai? Ant tarybų valdžios užpykai?“ Užpykti gi jis turėjo pagrindo, kai jį „kuo šiurkščiausiai išgujo iš aukštosios jūreivystės mokyklos Leningrade vien už tai“, kad jis buvo keletą metų gyvenęs vokiečių okupuota me krašte (Lietuvoje), tad ko gero galėjęs būti užverbuotas šnipu. Nesvarbu, kad anuomet jis tebuvo 11-14 metų pauglys.

Petkevičiaus atvejį anaipol nebuvo koks išimtinis reiškinys. Sovietų valdžia tada su tiesiog ligustu įtaringumu žiūrėjo net į savo karius, kurie buvo ilgiau ar trumpiau patekę vokiečių nelaisvė. Antai toje pačioje knygoje kitas rašytojas, Paulius Širvy, ko vėsis Raudonosios armijos gretose ir kurį laiką buvęs vokiečių nelaisvėje, prisimena: „Skliido kalbos, kad belaisvius ir išvežtuosius darbus saviškiai šaudė“.

Kad tai nebuvo tik kalbos, jis ir pats patyrė, kai jį, pabėgusį per frontą iš Vokietijos, „palaikė fašistų šnipai. Nedaug truko, kad...“, — reikšmingu daugtaškiu nebebaigia sakinio Širvy.

Anas nepagrįstas įtaringumas ir šiurkštus „išgujimas“ iš mokyklos buvo, žinoma, didelis smūgis uoliam komjaunuoliui. Jis betgi susivaldė, nes jau nuo komjaunuoliavimo pradžios jį visur, „lydėjo šventi, tada beveik malda tapusieji žodžiai: „Taip reikia.“ (Ar ne gražus komjaunuolinio maldingumo pavyzdys.) Taip ar panašiai „pasimeldęs“, Petkevičius ir visai apsiraminio, juoba kad — „vėl gana greitai ėmiau kilti tarnybos laiptais“.

Netrukus Petkevičius susilaukė naujo smūgio ir vėl to paties neįaukšaus klausimo, ar neužpykęs ant tarybų valdžios, kad draug su broliu buvo nubautas paaiškėjęs („kažkas iškino“), kad vienas jo dėdė dar 1926 metais išvyko („pabėgo nuo fašistų“) Brazilijon. Ir vėl, baudėjams visai nebuvo svarbu, kad anuomet Petkevičius net ir gimęs dar nebuvo. Kągi, artimų giminių buvimas užsienyje buvo nemažas nusikaltimas „tarybiniam piliečiui“, juoba dargi vadovaujančiam komjaunuoliui. Ne be reikalo įvairiose sovietinėse anketose būdavo (gal ir dabar tebėra?) primygtinai teiraujamasi apie gimines užsienyje. Ruošiantis masiniams Lietuvos išvežimams 19-41 metais ir pagal LTSR NKGB (Narodnyj Komisariat Gosudarstvennoj Bezopasnostj — Valstybės Saugumo Liaudies Komisariata) 1941 IV. 25 d. įsakymą Nr. 0023 sudarinėjant „antisovietinio“ ir „kontrarevoliucinio“ elemento sąrašus, atitinkamuose blankuose buvo ir tokia grėsminga pastraipa: „Semjį i bližaišje rodstvenniki lie, bežavščich za granicu (izmeniki rodiny)“.

(Už sienin pabėgusių asmenų šeimos ir artimiausi gimnainčiai (tėvynės išdavikai).). Pagaliau, kas ten tikrai žino, gal ir dabar, nežiūrint viso skatinamo užsieniavimo, kur nors slaptose kanceliarijose rūpestingai valdininkai stropiai kartotekuoja bent svarbesnius užsieniautojus. Taip sau, dėl visa ko.

Nenuostabu, kad Petkevičius vėl buvo „iš tikro įsiutęs“, betgi ir vėl protingai susivaldė („dantis sukandęs, dirbau kaip dirbęs“). Galutinai apsiraminio, kai „tai patys žmonės, kurie mane barė ir baudė“ rekomendavo jį Šiaulių srities komjaunimo sekretorium, o komjaunuoliai jį vienbalsiai (kur gi ne) išrinko. Naujai parodytoji malonė Petkevičiui „galutinai sutvirtino pasitikėjimą partija“.

Tos politinės dresūros (o

kaip kitaip pavadinsi tą kiekvienai dresūrai būdingą bausmių ir malonių kaitaliojimąsi) rezultate Petkevičius savotiškai suauto-matėjo („Agitavo mane, agitavau ir aš, vadovavo man, vadovavau ir aš kitiems“) ir įsitikino, kad nėra prasmės statyti sau klausimo „Kur logika?“ ir kad „mūsų šalyje“ viską lemia „viena reali ir milžiniška jėga, kuri vadinas — partija“.

Bet leiskime pagaliau pačiam Petkevičiui pasipasakoti, kaip jis anomis sąlygomis „formavosi“. Liūdna tai pasaka, pasakysime iš Biliūno pasikolytu žodžiu. Tačiau bent tai yra linksmiau, kad Petkevičius jau galėjo jį ne tik surašyti, bet ir atspausdinti. Nebūtų to galėjęs padaryti tada, kai jį gujo iš mokyklos ar baudė už dėdę Brazilijoje...

„... Komjaunimas atėjau inertiškai, pagal šeimos tradicijas: visi Petkevičiai buvo tokie, todėl ir aš negalėjau pasielgti kitaip. Tiesiog neturėjau teisės susidėti su kitais.“

Čia kiek pertrauksime Petkevičių, nurodymai, kad toli gražu ne visiems toks „inertiškas“ buvo įstojimas komjauniman. Štai pvz. kitas rašytojas, Vytautas Bubnys (g. 1932) turi kitokių prisiminimų: „Tylėjom mes, tylėjo direktorius. Praėjo viena valanda, antra. Direktorius išnervinęs pradėjo aiškinti, kad jei guo mes nestosime į komjaunimą, jis mus pašalins iš mokyklos. Su kiekviena valandėlė manėje augo vis didesnis priešiško jausmas: nieko nepadarys, gąsdina. Tiesa, tą dieną keletą mano bendraklasį direktorius išvarė namo ir liepė mokykloje daugiau nesirodyti. Tačiau po trejų dienų pats pakvietė: „Ši kart dovanuoju, bet kitą kartą...“

O kitą kartą jau savo kabinete jis mane „tėviškai auklėjo“: „Ką tu veiksi, baigęs vidurinę? Studijuosi? Neprisiims. Tik komjaunuolius priima, tik komjaunuoliams stipendijas moka. Ir darbą geresnį gautum...“

Grįžkime prie pertraukto Pet-

kevičiaus pasakojimo:

O partijon įstoti mane jau paraginio. Ir kai iš kuklumo pabandžiau atiskalbinti, man paaiškino:

— Komunistai geriau žino, kur tu labiau reikalingas.

Taigi nuo keturiolikos metų prasidėjo mano komjaunimo, o paskui ir partijos aktyvisto gyvenimas: agitavo, mane, agitavau ir aš, vadovavo man, vadovavau ir aš kitiems... Ir visur mane lydėjo šventi, tada beveik malda tapusieji žodžiai:

— Taip reikia.

O, pasirodo, daug ko ir nereikėjo. Pasirodo, nemaža man tada labai artimų ir brangių žmonių žuvo be reikalo. Pamenu, kaip mane patį, jau partijos kandidatą, su visais komjaunimo kebliais ir komunistų rekomendacijomis kuo šiurkščiausiai išgujo iš aukštosios jūreivystės mokyklos Leningrade vien už tai, kad aš gyvenau okupuotoj teritorijoj ir todėl galėjau būti užverbuotas fašistinės žvalgybos. Ir kai aš, tos baissios neteisybės apakintas, neįsilaikiau ir politinėj komisijoj pakelčiau balsą, manęs mokyklos viršininkas paklausė:

— Tai ką, užsigavai? Ant tarybų valdžios užpykai?

Ir ką aš jam tada turėjau atsakyti?

— Ne, — papurčiau galvą, — ant jos aš neturiu teisės pykti, aš komunistas.

— Tai ir gerai! — jis linksmiai paplojo man per petį, bet dokumentus atidavė atgal.

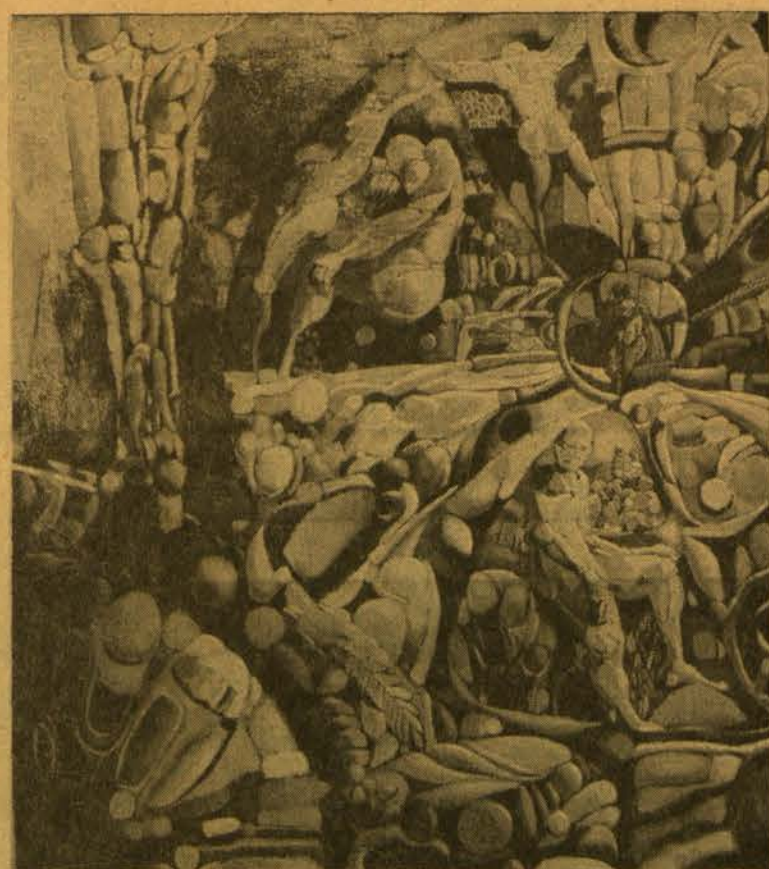
O sugrįžęs namo, dar ilgai drovėjau ir nekenčiau pats save, melavau, kad neišlaikiau egzaminų, bet širdyje nešiojaušai baisingą nuoskaudą ir niekaip nesupratau, kuo geresni tie, kurie praleidė karą giliai užnugarėje prie pečiaus, už tuos, kurie ne savo noru buvo palikti priešui malonei ir pergyveno visą fašistinės okupacijos siaubą? Mane baugino nepilnavėrio ir iš anksto pasmerktas žmogaus ateitis, man buvo gėda prieš tuos šimtus jaunuolių, kuriems vadovavau ir kurie tikėjo kiekvieno mano žodžiu.

Pora jūros gyvūnų profilių iš „Jūratės ir Kastyčio“ pastatymo Chicagoje: Liucijus Alenskasis (kairėje) ir Arūnas Krutulis. (Lietuvių foto archyvas)

Po Juozo Gruodžio baletu „Jūratė ir Kastytis“ spektaklio Marijos Aukštesnėsios mokyklos auditorijoje gegužės 18 d. Chicagoj. Centre iš kairės į dešinę: Kastyčio vaidmenį atlikęs Gerry Gilbert, Jūratė — Birutė Vaitkūnaitė — Nagienė, kompozitorius Darius Lapinskas, solistė Aldona Stempulienė ir aktorius Leonas Barauskas

Zita Sodeikienė Tapybinė kompozicija (Liet. foto archyv.)

„Jeigu šitaip galima pasielgti su manim, su aktyvistu, tai ko tada gali tikėtis eiliniai?“ — krintausi ne vien tik dėl savo nelaimės.

O po kiek laiko mane išskvie-tė iš Kauno universiteto statybos fakulteto pirmojo kurso ir, neleidę net išlaikyti sesijinių egzaminų, „mobilizavo“ komjaunimo darbu. Ir tada aš galutinai pasimečiau. Kaipgi šitaip? Pradžioj man nepatiki karinio inžinieriaus diplomo, o paskui į mano rankas atiduoda viso miesto komjaunimo organizaciją? Kur logika?.. Ir aš pajutau, kad be šitų geležinių įstatymų, be kilometrinių instrukcijų mūsų šalyje yra dar viena reali ir milžiniška jėga, kuri vadinas — partija.

Palengva nusiraminau. Dirbdamas jaunimo tarpe, užmiršau visas nuoskaudas ir nusikračiau „kleimuoto“ žmogaus savijautos, tuo labiau, kad vėl gana greitai ėmiau kilti tarnybos laiptais.

Bet ir čia kažkas iškino ir prisiminė, kad, man dar negimus, 1926 metais nuo fašistų į Braziliją pabėgo vienas mano dėdė. Už tą jo „nusikaltimą“ mane visai be reikalo nubaudė, o vyresnį brolį išgrūdė iš operatyvinių darbuotojų karinės mokyklos.

Brolis pradėjo gerti, o aš vėl neradau ramybės ir, parašęs pareiškimą, pasiprašiau atleidžiamas iš darbo.

— Tai ką, užpykai? Ant tarybų valdžios užsigavai? — vėl klausinėjo mane, o aš, sukandęs dantis, dirbau kaip dirbęs.

„Taip reikia, bet taip neturi būti“, — pirmą kartą pagalvojau tada iš tikro įsiutęs, kad vienoje šalyje, net vienoje partijoje gali būti pimaršūšiai ir antrūšiai žmonės. Bet po kiek laiko man ir vėl prireikė atsiimti savo žodžius. Tie patys žmonės, kurie mane barė ir baudė, rekomendavo mane Šiaulių srities komjaunimo sekretoriumi, o komjaunuoliai vienbalsiai išrinko.

Tas faktas manijje galutinai sutvirtino pasitikėjimą partija.

Taip aš formavausi kaip žmogus, toks atėjau ir literatūron.

Šiometinė dailės grupės duoklė

(Atkelta iš 1 psl.)

save matome, ir tokius, kokius mus mato kiti. Dėka žmonijos puikybės ydos, veik visi šio kūrybinio momento dalyviai sugrįžta iš skulptūros ir pasauli prasišiepė lig ausų, lyg katinai, prariję paukštį. Šis P. Aleksos darbas ir apdovanotas premija už skulptūrą.

Veik pirmasis objektas, kurį pamato žiūrovas, įžengęs galerijon, yra Andriaus Baluko „Revolveris“, pasiūtas iš medžiagos ir prikimštas minkštos, sintetinės kempinės. Jis čia vilioja vaikus ir suaugusius, lyg ir prašytų prašosi būti jų paglostomas. Šio revolverio buvimas parodoje atrodė kaip gana reikalingas priedas, beveik simbolizuojąs dabartinės kūrybos dvasią. Iš to paties A. Baluko neono šviesų skulptūros beveik stipriausia spūdi palieka „Neonas 2, Raudonas“, kuriam kažkodėl lyg ir trūksta finalinio išraiškos taško, tačiau raudonos šviesos mirgėjimas prirakina akis ir nevienodas dujų virpėjimas aukšto elektros įtampos sudaro gan įspūdingą vaizdą.

Grafika

Grafikos atstovavimas parodoje yra gana geras. Yra beveik kiekvieno techniškojo grafikos proceso pavyzdžių. D. Rėklytės fotografinės graviūros čia apdovanotos premija už grafiką. M. Stankūnienės medžio raiziniai stipriai akcentuoja tradicinę lietuviškosios dvasios temą ir išraišką, kuriomis ji yra patraukusi ir

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—11 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WALbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS.
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Ofisa 3148 West 63rd Street
Tel.: PROspect 8-1717
Rezid.: 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7608

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-ojos ir California
Val: kasdien nuo 6—8 val. vak.
Šeštad. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitar.
Ofiso telef. 476-4042
Resid. tel. WALbrook 5-3048

(Lietuvių foto archyvas)

amerikiečių dėmesį įvairiose parodose Chicagoje.

Išvados

Lyginant šiometinę „Dailės“ grupės parodą su praėjusių ir užpraėjusių metų paroda, reikia pasakyti, kad šiometinė yra kur kas geresnė, pasižyminti dideliu įvairumu ir ta jaunatviška dvasia, kuri, labiau negu ankstesniais metais, parodė, kas šiais laikais vyksta kūrybiname meno pasaulyje.

Paroda Ciurlonio galerijoje tęsis iki gegužės mėn. 25 d. Tad ją galima lankyti dar šiandien ir rytoj nuo 11 val. ryto iki 9 val. vak.

Tel. ofiso HE 4-5849. rez. 388-2238
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv., 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758.
DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2—9 v., šeštadieniais 10—11 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą.
Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antradi. ir penktad. 10—4; šeštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-8960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne atsiliepi, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-3220
Namu — rez. PROspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKIA
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradi., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., šešt. nuo 9 iki 12 val.: arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvės gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antradi., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val. vakar. Šeštad. 12-3 val. p. p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4988 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. Išskyrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad. antradi. ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6—8 val. vakar. Trečiad. ir šeštad. 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Šeštad. ir 11 val. ryto iki 1 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-8545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 8-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 5—8 val., antradi. ir penkt. 1—4 val.
Pirmadienį tik susitarus

Valandos: pirm., antradi., penktad. 1-4 ir 8-9 v. ketvirt. ir šešt. 6-8 vakar. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

• Senosios Lietuvos kariniai įstatai bei įsakai (artikulai) buvo surinkti ir galutinai sutvarkyti Žygimanto III laikais, 1609 metais, taigi prieš 360 metų. Pirmoje artikuly dalyje 33 skyriai kalba apie karių pareigas ir bauses. Artikuly būta griežtų; už viršininko neklausymą, tvirtovės sienų gadinimą, hetmono įsakymų nevykdymą ir pan. bausiant mirties bausme. II artikuly dalyje kalbama apie kariuomenės žygio tvarką, poilsį ir mūšio eiga. 1754 m. Nesvyžiuje išleista pakartotina karo įstatų laida lenkiškai, kuriame paskelbti ir atskirų hetmonų (karinių viršininkų) įsakymai.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9—11 ryto ir 4—5 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 v. popiet

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „contact lenses“.

Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiadieniais.
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
6159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta.

Telef. 423 - 2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradi., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. r. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezideac)
Pirmia ligonius tik susitarus — (By appt.).

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisa 2454 W. 71st Street
Val: antradi. nuo 2—5 popiet ketvirtad. nuo 6—8 vakaro
Ofiso telef. 776-2580
Rezid. telef. PROspect 9-6730

DR. ALDONA SIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2020
Namu tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. GLOBElin 6-0417
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisa 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r. 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vak. kar. Sekmad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisa ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1228
Ofiso val: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 12 iki 3 v. v. Šeštad. 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmadienį ligonius tik susitarus
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 v. v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue
Val: pirm., antradi., ketv. 6—8 val. vak. penkt. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 707-2147, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val: pirmad., antradi., penktad. 1-4 ir 8-9 v. ketvirt. ir šešt. 6-8 vakar. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Negrįžo į šalį, kuriai gyvenimą skyrė

Su geografu Antanu Bendorium amžinai atsisveikinant

BRONIUS KVIKLYS

Visi mūsų broliai ir sesės lietuviai vienodai brangūs ir mieli, bet kažkaip kartesnė asara išsi-veržia, kai sužinai apie pirmalaukį lietuvio mokslininko ar kultūrininko mirtį. Man kažkaip artimesni geografai; jų tiek nedaug čia teturėjome. Ir štai prieš devynerius metus atsisveikinome su a. a. prof. K. Pakštu, prieš penketą metų išlydėjome į amžinybę daug keliavusį, rašiusį, bet visų darbų nespėjusį atlikti Steponą Kolupailą, o šiomis dienomis gavome dar vieną liūdną žinią: gegužės 19 d. New Yorke mirė dar vienas didysis iš nedidelio geografų ratelio — Antanas Bendorius.

Vis tai neeiliniai žmonės, iškilūs mokslininkai; viesus tris pri-glaudė svetimai, tegu ir svetin-ga Amerikos žemėlė, ne sava — gimtoji, kurią jie labai mylėjo ir netgi toli nuo jos gyvendami ty-rinėjo, aprašė.

Paskutinis, Antanas, mirė prieš pat savo 65-įjį gimtadienį. Buvo gimęs 1904 m. Giraitėlių kaime, Lazdijų valsčiuje, Bendo-ravičių šeimoje. Jaunystė darbin-ga ir audringa, kaip nedaugelio iš mūsų: uolus Seinų "Žiburio" gimnazijos mokinys, šaulys, skau-tas, ateitininkas ir drauge akty-vus partizanas — laisvės kovų su lenkais dalyvis, jų suimtas, ka-lintas (1919-20 m.). Vėliau — Kauno, Karaliaučiaus, Berlyno universiteto studentas, geografas, aukštųjų mokyklų dėstytojas, vi-suomenės veikėjas, daugelio or-ganizacijų darbuotojas, politi-kas, Liet. kr. dem. partijos cent-rinio komiteto narys. Nuo 1944 m. tremtinys, VLIKo darbuoto-jas, įvairių centrinių organizaci-jų veikėjas. Tačiau didesni jo nuopelnai mūsų geografijos

mokslo srityje: vykdė kai kurių vidaus vandenų tyrimus, tyrinė-jo dirvožemius, keliavo po Lie-tuvą, rinkdamas geografinę ir vaizdinę medžiagą, paskelbė eile straipsnių periodikoje, išleido ke-lėtą geogr. knygų, vadovėlių, bu-vo Liet. enciklopedijos geografi-jos skyriaus redaktorius.

Nedaug kartų teko velionį gy-venime sutikti, tačiau, rašant "Mūsų Lietuvą" ir kitomis pro-gomis, teko su juo ilgokai susira-šinėti. Tebeturiu ir keliasdešimt jo laišku, kuriuose parašyta ne-

maža įdomių dalykų. Taigi ir šis rašinys tegu būna mūsų pasi-kalbėjimas su velioniu, tiksliau tariant, jo pasakojimas apie savo gyvenimą, darbus, mūsų reika-lus.

Lietuviškos knygos mylėtojas

Antanas Bendorius buvo vien-as iš nedaugelio tų vyrų, kurie mėgo lietuvišką knygą. Palikęs Lietuvoje turtingą biblioteką, ge-ografinių knygų gražų rinkinį, ieškojo Lietuvą liečiančios me-

džiagos ir JAV-bėse. Apie tai 19-64 rugsėjo 8 laiške rašė:

"Kai atvykau į Ameriką 1948 metais, tai pradėjau ieškoti senų liet. knygų. Nesisekė, nors Tys-liavos "Vienybės" rūšys buvo jų pilnas. Vėliau, keldamasis į ki-tą namą, jas paliko kaip šiukš-les. Mano žmona tada buvo nu-girdusi, kad Brooklyne senutė pa-šaukė 'garbėmenius' ir tie už eks-tra atlyginimą knygas, kurių bu-vo didokas salionas ligi langų prikrautas, išvežė į šiukšlyną. Jo turėta apie 15,000 tomų, iš ku-rių per 10,000 buvo lietuviškos. Rūsy radau likuti — 18 knygų. Visos rinktinės: Smetonos raštai, Karsavino 'Kultūros istorija' (5 tomai), Iliada, Odisėja, Vytau-tas D., Biržiškos atsiminimai, Ambrazevičiaus Vaižgantas, Bib-liografijos žinios (3 metų komp-leksas) ir t. t. Iš jų beturiu tik 'Odisėją'. Kitas draugai išpešiojo arba 'išskolino'. Knygos skaitytos ir retesni žodžiai pasibrauktyti. Jis buvo čia gimęs ir jaunas mi-rė gerklės vėžiu. Kelis metus dė- tė liet. kalbą Marianopolyje. Ar gi ne tragiška?"

Kita proga (1968.III.9) apie sa-ve rašė: "Esu ir aš šio toks ne-va rinkėjas. Tikriau sakant, to-kiuo buvau jaunystėj. Dėmesį buvau daugiau nukreipęs į se-nas knygas ir monetas. Knygos ir gintaro rinkiniai pasiliko Lietu-voje, o atrinktas monetas pasiė-miau, bet ir tų daugumas pake-

liui nuritavo. Dabar jau ilges-nis laikas daugiau mane traukia menas. Už atliekamus skatikus esu įsigijęs keliolika liet. daili-ninkų kūrinių ir vieną Viiralto. Bibliotekėlėj turiu apie 1,500 vie-netų."

"... Užsuku kasdien bent į ke-lias meno galerijas, kurių čia (New Yorke. Br. K.) tiek, kiek pas Rudį (mano buv. šunį) blu-sų. Antai Madison gt. 1018 Nr. name yra net 5 meno galerijos. Čia jų šimtai ir jose visose vyks-ta kintamos meno parodos, ku-riose galima pamatyti darbų iš viso pasaulio kraštų. Tomis va-landomis ir aš pasijuntu esąs ly-giavertis žmogus su kitais judan-čiais užtvėntose gatvėse. Visur galerijų (parodų) knygose pasi-rašau su titulu Editor, The Li-thuanian Encyclopedia".

Darbas Liet. enciklopedijoje

Išsita 19 metų dirbdamas la-boratorijoje ir čia pelnydamas duonos kasnį sau ir gana gausiai šeimai, A. Bendorius, dargi nuo gimtosios žemės atitrūkęs, nebe-turėjo ir fizinės galimybės sukurti stambius mokslo veikalus. Ta-čiau savo gausias žinias jis pa-naudojo mūsų nemirštamam pa-minklui išieivijoje statyti: Jis bu-vo vieno stambiausių ir atsakin-giausių Liet. enciklopedijos sky-riaus — geografinio — redaktori-rius ir faktiškas medžiagos rinkė-jas. 1966.VIII.22, šį savo darbą kruopščiai užbaigęs, lyg guosda-masis rašė:

"Savo vargelių LE-joje baigiau. Jam per 13,5 metų skyriau di-džiąją dalį savo laisvalaikio: va-karus (kartais ištisas naktis, nes darbas buvo labai griežtai termi-nuotas), savaitgalius, atostogas. Visą laiką vedžiau gana tikslą statistiką. Dėl ko dabar žinau, kad vien tik rašymui praleidau apie 19,400 valandų. O kur po-sėdžiai, važinėjimas, lankymasis įstaigose, šimtai valandų bibliote-kose ir kt. Iš viso daviau 7,356 gabalus (ir gabalėlius), parašy-damas per 117,000 eilučių. Tai (Nukelta į 4 pusl.)

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Iš ciklo "Užrašai mėnulyje"

ALEKSANDRAS RADZIUS

DU VEJAI

Žemės vėjas kvepia
jūra ir medum,
Žemės vėjas žaidžia
Baltijos krante.
Žemės vėjas ten —
saulės vėja čia —
saulės vėjo pilnos
metalinės burės,
ir pilni langai
metalinio vėjo.

Saulės vėjas neša
žemėi dovanų:
Aurora Borealis,
Aurora virš naktų.

VANDENS MIRTIS

Žinau, kodėl
tavo jūra sustingus,
kodėl neatbėga
į krantą banga —
ugnies agonija
gelmė atvėrė,
akmeniu virto vilnis.

Žinau, kodėl
tavo upės tuščios,
kodėl neranda
vėsių vandenų —
saulės vainikas
šaltinį išgėrė,
ant akmens mirė
rasa.

Kur Amerikoje šilta

DAUMANTAS ČEBAS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

— Agua Caliente — pati geriausia vieta visoj dykumoje, — nusprendžiame vienbalsiai. — Vandens gerk, nors perplyšk, maudykis, nors sutirpk, krautuvėlė čia pat. San Diego apskritis sukišo apščiai pinigų, kol sutvarkė šaltinius, įrengė baseinus, surentė pastatus. Ir beveik niekas tos nuostabios gydyklos ne-žino. Niekur spaudoj neteko aptikti jos min-tint. Net pas eiguilį nerasi nei lapelio būti-nių informacijų. Ar ne apsilaidimas? Jei šis kurortas būtų bizniierių rankose, mes čia vi-sur matytumėm tik motelius, apartmentus, viešbučius, gal net ligonines, gydytojus, sese-les.

— Bet tu tada už kiekvieną pasimaudy-mą mokėtum didelius pinigus, o dabar nieko. Užsimoki porą dolerių už vietą automobiliui ir viskas.

Čekai

Taip mums ten bemirkstant, iš Los An-geles atvažiuoja dvi didelės šeimos. Vyres-nieji sulenda į karštąjį baseiną, maži vaikai — į vaikų baseiną, o paaugliai atrėkauja pas mus ir, kaip varlės, sušoka šalia mūsų. Nu-siklaupę, kad mes šnekamės ne angliškai, ir jie pradeda tarpusavy kone pašnabždomis kalbėtis suka kalba. Klausausi, klausausi ir negaliu suprasti. Girdisi tik švikštum švakš-tum, švikštum švakštum. Imu tuos vaikus kalbinti:

— Mes iš Europos. Ir jūs iš Europos. Bet kokia jūsų kalba?

Vaikai susižvelgia. Nutyla. Po kelių mirks nių viena mergaitė varžydamosi atsako:

— Čekų kalba.

— O, tai mes kaimynai! Lietuvoje čekai aukštai vertinami. Ar jūs žinote, kas buvo Jan Žižka?

Ne. Jie to nežinojo.

— Jan Žižka, — aiškinu jiems, — buvo čekų generolas. Prieš 550 metų jis su čekų ka-riuomene atžygiavo į Lietuvą ir didžiausiam Europos mūšyje padėjo sumušti vokiečius. Lietuviai jo niekuomet neužmirš.

Vaikai džiugavo. Jų čekiškos akutės spin-

dėjo pasididžiavimu.

— Ar jūs žinote, — klausiu vėl, — kad vienam čekui Lietuvoje buvo pastatyta du tūkstančiai paminklų?

— Du tūkstančiai? — riktėlėje visi kartu.

— Iš tikrųjų, niekas nėra jų suskaitęs. Gal du, gal trys tūkstančiai, o gal dar dau-giau. To čeko vardas taip pat Jan. Jan Ne-pomuk.

— Žinome! — sušuko vaikai. — Jis bu-vo šventas kunigas. Blogas karalius nustūmė jį nuo tilto į Moldavą.

— Na, matote. Mano krašte yra daug u-pių. Tai prie tiltų ir prie ežerų lietuviai statė kryžius su Nepomuko statulėle, kad tas šven-tasis saugotų nuo paskendimo ir nuo potvy-nių. Lietuviai labai gerbia tvirtą būdą čekus.

Dar norėjau daugiau ką jiems pasakoti, bet vaikai nebegalėjo ilgiau ištvirti: išbrido iš baseino ir nubėgo pas tėvus papasakoti, ką gražaus apie Čekiją išgirdo tuščioje dykumo-jė.

Karštas midus

Pavakary grįžome į savo stovyklą ko nors užkasti, nes vėsiam vandenį perdien išal-kome.

— Man rodos, šiandien pritekų atkimš-ti midaus bonką, — pasiūliau.

Ištraukiau iš dėžės bonką, prisipylėm stik-linėles, bet negalėjome nuryti. Midus per die-ną tiek įkaito, jog net burną plikino. Pasprau-dė bonką pažasty, bėgom atgal į drungnįjį baseiną jos ataušinti.

— Nors kartą turėsim vėsią naktį! — džiaugėmės abu. — Lindėsim iki apyryčio.

Californijoje po saulėlydžio greit sutemsta. Tai ir dabar indėnų baseiną veikia apgaubė naktis. Ore ėmė šmėkščioti vikrūs šikšnos-parniai. Pralėkdamie jie leidosi prie vandens ir šalia mūsų galvų siurbtelėdavo mažą kliukš niuką. Juo toliau, juo daugiau jų sulėkė. Jie taip isidrašino, jog, smigdam žemyn, spar-nais plakė mūsų pakaušius.

— Čia lindėdami, — sakau, — mes truk-dome visokiems gyvulėliams atsigeriti. Gal būt jų šimtai iš tolo tupi ir nedrįsta artintis. Ne

juokai visą dieną išbūti be vandens! Jei jie šianakt neatsigers, rytdiena jiems bus labai sunki.

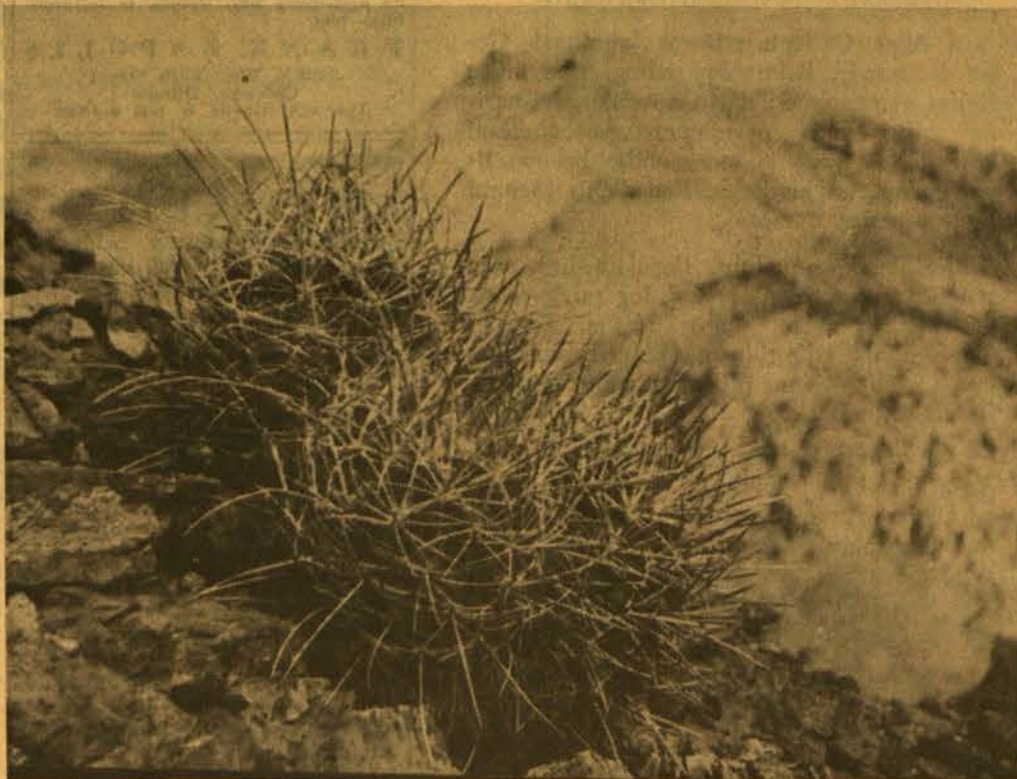
— Suprantu, — pritarė sūnus. — Eikim namo. Tik žiūrėk, neužknopink ant barškuo-lių. Tikriausia, ir jos slenka atsigeriti.

Kai jis taip pasakė, tai aš — ne iš vietos. — Ir kam mums reikėjo čion ateiti? Ko-dėl to nesakei, kol buvo šviesu?

Pasišviesdami degtukais, šiaip taip nuo kalno nukevėkšlinom. Vidunaktį vėl girdė-jom dykumoje užaujant didvėjus, bet jie mū-sų neužkludė. Tik lengi vėjukai vos pastebi-mai virpino karpytus pipirmedžio lapelius.

Svaigus rytas

Auštant pašokau labai nustebeš: visas or-as svaigiai kvepėjo ir buvo pilnas džiaugs-mingo giedojimo. Palenkiau tamarisko šaką ir žiūrėjau smulkučius, kvapius žiedus. Po juos be atkvapo švigždėjo bitės. Ejų nuo medžio prie medžio. Išitinkinau, kad jie čia vi-si prajįsta naktimis, o bitės tuoj skuba su-rinkti nektarą. Iš tikrųjų, saulei patekėjus, greit pranyko ir kvapas ir bitės. Tada išlin-do daugybė voverių ir vadinamų čipmankų.

Dykumų badikšliai...

— Nesumindžiokit manęs! — Kas čia lietuviškai sušuko? — klausinėjame vienas kitą.

Pasilenkdamie dairomės, bet nieko krūmuo-se nematome.

— Aš čia! Aš čia! — vėl šaukia.

Sujudėjo žolės ir — upeliuke atsisėdo kaž-koks juodykšnis.

— Aš — ne kiaulė, — juokėsi dumbluo-tasis žmogus. — Aš čia gyda savo lumba-go. Imu purvo vonias. O iš kur jūs? Ar se-niai iš Lietuvos? Kas jums atvežė į Caliente?

Rasti lietuvių dykumoj — retas laimikis. Todėl susėdom sausesnėj vietoj, nusimovėm batus, sukišom kojas į šiltą purvynėlį ir ė-mėm šnekėtis.

Taip mes ten su tuo žmogum prazumbi-jom visą dieną. Ir ką sužinojom?

Gyveno žmogus Colorado valstijoje. Turė-jo kviečių dirvą. Vertėsi tik šiaip taip, nes ne-galėjo nusipirkti visų reikiamų mašinų, kai ką skolinosi iš kaimynų. Vaikai užaugo, išsi-skirstė, žmonelė pasimirė. Tai jis, žemę par-davęs, atvažiavo į San Diegą pas dukterį.

— Jūs nežinot, — kalbėjo jis, — kaip širdžiai miela, kai žiūri į pilną lauką sunkių varpų. Bet kai pasensti, turi visko atsisakyti. Dabar man rūpi tikiai lumbago. Gal jūs ži-not, kaip jo atsikratyti?

Ne, mes nežinojom.

Jornada del Muerto

Maudynėse gerokai sustiprėję, vieną anks-tyvą rytą vėl išpyškėjom pasidaužyti, nes vi-sa pietinė dykumos dalis tebebuvo lietuvių dar neapžiūrėta. Pirmiausia lėkėm geru ke-liu. Visokias nuokrypas žadėjom daryti grįzda-mi.

Pietinė Borrego dykumos dalis nėra tokia laukiniška, kaip šiaurinė Anza, nes čia daž-niau smalsuoliai kaišiojo snapus ir paliko daugybę savo darbo žymių. Pavyzdžiui, ap-leistų kasyklų liekanos, likučiai paskubomis pastatytų miestelių ar atskirų lūšnų, geležin-kelis su 21 tuneliu ir daugybė braškančių tiltų.

Išpūdingi Tierra Blanca (Baltoji Žemė) kalnai, o taip pat nepaprastai spalvingas il-gasis Carizzo kanjonas. Šiurpas nukrečia, kai važiuoji pustomo smėlio tarpekiais ir šen ar ten matai boluojančius kaulus ar sulūžusių ve-žimų liekanas. Tai Jornada del Muerto — Mirusio Žygio kelias. Tame kelyje nuo troš-kulio ar nuovargio per šimtą metų yra krite

(Nukelta į 4 psl.)

Beviltiškas mėginimas apsigyventi dykumoje...

Kur Amerikoje šilta

(Atkelta iš 3 psl.)

daugybė žmonių ir gyvulių. Mėginom pasiekti Dos Cabezas — Dvi Galvas, bet mūsų fordas atsiskakė važiuoti per dubumą, kuri vadinasi Piedras Grandes (Didžiulės Uolos). Čia tu uolų buvo suversti ištisi pylimai, uolų krūsnys, lietuviškai sakant, akmenyčios. Už jų spėjome esanti šaltinį, nes toluomoje vešliai augo bent šimtas palmių. Bet pasiekė tą vietą, gudruoli! Jei netingi ir dar turi kiek atliekamos sveikatos, tai kebekštuok pėsčias.

Augalai čia skurdūs: visur esantis dygusis ocotillo, adatinė cholla, mormonų arbata, katnagės, pelėdnagės, druskinis kerėklis, ožkinis draskalius, kažkoks dvokiantis kabišius, sausai rėbždai, trapusis kerėžis. Kur čia visus išskačiuosi, kai tu suseklių yra kelios dešimtys skirtingų! Daugelį pavadinu taip, kaip man ant liežuvio atėjo.

Nesurasti kanjonai

Žmonės, kurie neturi laiko, toli nesitrunko. O į smulkiuosius, siaurutukus kanjonus nei nosies neikiša, kadangi čia negali kitaip keliauti, kaip tik pėsčiomis. Ir tai gana vargingai.

Bet vargas apsimoka. Nes šiuose kanjonėliuose dažnai randi šaltinius ir jaukius miškelius. Labai galimas dalykas, kad į kai kuriuos palmynus dar niekas nebuvo įžengęs, nes niekur neaptinkai nei numestos bonkos, nei konservų dėžutės, nei cigaretės nuorūkos. Ir kaip malonu bent valandą pabūti natūraliam sode! Po to vėl paejęti aukštyn ir vėl rasti kitą palmių sodą. Tik bėda su vandeniū, negali jo daug neštis, o randami šaltiniai dažnai būna sūrūs, kartūs ar pykinančiai dvoklūs. Bet palmėms, atrodo, toks stiprus mineralinis vanduo patinka. Jūs puikiausiai auga. Kas žino, gal ir liegstantiems žmonėms tie vandenys būtų palaimingi? Amerikoje niekas neskuba jų ištirti ir panaudoti, o visi tik ryja, ryja, ryja visokiausias tabletes, nuodijasi, pritraukia sau naujus sutrikimus, skrandžio žaizdas ir taip toliau. Paimkim kad ir mūsų vyriausią būstinę — Agua Caliente. Labai paveikus kurortas, o kas jį žino Los Angelėj ar San Diegė? Retai kas atvažiuoja savaitgaliais, o šokiadieniais tai visiškai tuščia.

Torote

Mums labai rūpėjo surasti, kur auga torote medžiai. Jie yra didelė retenybė, nes, kaip kaktusai, yra išlikę iš žilų amžių.

Trankėmės, išmaišėm daugybę kanjonų, bet prie torote miškelio vis nesisekė priartėti. Eiguoli nurodymai buvo mažai naudingi, nes kalnuota dykuma, kur visiškai nėra kelių, labai klaidina. Kaitros išdegtoms mūsų akims visi kanjonai ėmė atrodyti vienodi, net nuobodūs. Tik viena vieta mus dar kiek sužadino. Tai Velnio kanjonas, kuriuo visą laiką švilpė labai stiprus pietys vėjas. Šmėlis lėkė vilnimis, brūžino uolas, kapojo sugargažėjusius senus medžius, čiažė mūsų veidus. Skubėjom nešdintis, kad neužpustytų.

Siose apylinkėse gana dažnai sekasi aptikti senas indėnų sodybas. Keista, kodėl jie gyveno dykumoje? Ar ne geriau gyventi derlingoje žemėje, kur daugiau vaisių ir medžioklei gyvulių? O gal jie čia jautėsi saugesni? Tie šošonai ir yumai, kurių paskutiniuosius palkiai srunkiojo ir išvežė į dykumas prie Palm Springs. Ir kokia ironija! Dabar turtovaliai už tą indėnų žemę tenai siūlo 50 milijonų dolerių.

Pro Indėnų tarpeklio žiotis įsibrukam į Indėnų slėnį. Slėnio šone matyti nežymus kanjonas, o jame kažkokie pilki medžiai. Pagaliau! Tai tortotė! Drambliamedžiai! Palkę automobilį, bėgame artyn. Tikrai jiel Drūtu liai, išpampę liemenys, storos trumpos šakos, bumburiuotos vandeningos šaknys. Lietinguoju žiemos metu torote prisisiurbia vandens, kaip kempinė, kaip kaktusas. Jų Amerikoje nie kur kitur nerasi, tik čia. Iš viso, eigulys juos

pirmąkart aptiko vos prieš keletą metų. Norisi tikėti, kai žmonės dykumą dažniau lankys, gal kai kas suras daugiau visokių nežinomų miškelių, šaltinių, indėnų gyvenviečių.

Baisiausia vieta

Prabėgomis pamatėme geroką dalį dykumos. Kasdien ieškojome, kas gražu, kas įmanomiau pasiekiamo. Pabaigai liko pačios baugiosios vietos.

Eigulys, kiekvieną rytą atsisveikinant, pakartotinai primindavo nelandžioti po Carrizo koridoriaus tarpeklis ir urvus. Tai vieta, kur ne vienas nuvažiuo ir ten amžinai pasiliko. Tai baisi žemė. Visokiausios išgraužos, išplėšos, urvai, labirintai užima 25.000 akrų. Ten beveik nekuomet nelyja, niekas neauga. Ten saulė — karalienė, vėjas — karalius.

Atsargiai važiuojame vienu sanploviniu slėniu. Mylla po mylios — nei dagišiaus, nei krūmelio. Nematyti jokių gyvulių. Tik plerpią kažkoks birbikas po akmeniu. Sukietėjusio dumblaščio kalneliai baisiausiai išgraužti. Daugybė tamsių urvų. Teisybę pasakius, mes abu keliauninkai esame gana smalsūs, bet šiandien susivaldom: nelendam nei į vieną urvą. Jų sienos ir lubos suaižėjusios, vos laikosi. Mes grumstą į urvą, ir girdi, kaip griūva kietmolio aiženos. Ant tų kalnelių vaikščioti nepatartina. Niekuomet nežinau, kur po tavo kojomis eina urvai, kur sukūžusi žemė gali įgriūti ir akimirksniu tave palaidoti. Arba urve — burdinksi! Gali įvirsti į gilų igriovą. O kas tave kada suras ir ištrauks?

Ivažiuojame į būdingą Mažojo Velnio tarpukalnę, kuri rangosi bent tris mylias. Norisi grįžti atgal — taip neįėjai vieta. Bet kaip sakoma, toliau — baisiau. Įsukame į kitą tarpukalnę, kuri žemėlapyje pavadinta Arroyo Seco Del Diablo, tai yra, Sausasis Velnio upokšnis. Ši tarpukalnė per visas 14 mylių yra tikra gamtos meno galerija. Stačiose sienose gali matyti vingiuotą įvairiaspalvių sluoksnių raštą. Daug kur kyšo vėjo nugludintos smėlakmenio skulptūros. Tarpukalnės gale gauburiai ištisai „apstatyti“ keisčiausiomis statulomis. Norėjom jas visas apžiūrėti, atsiviežinti savo vaizduotę, bet neatlaikėm. Karštis buvo toks aštrus, jog rietė į ragą. Be pertraukos rįjom vandenį, bet ir vanduo nieko negelbėjo: nespėji jo nuryti, žiūrėk, jau jis išgaravo pro ausis...

— Man jau gana tos deguvos! — imu dejuoti. — Aš dar noriu gyventi! Grįžkime namo! Man rodos, jau laikas būtų Vistoje sodinti kopūstus.

Dar minutei staptelėjam prie Ojo Diablo, t. y. prie Velnio Akies šaltinio papildyti savo atsargų. Bet kur tau! Kartus. Kas jį gers?

— Atgal! Atgal! — šaukiu Kantrimui. — Ar tu nori, kad aš pasidaryčiau džiuvė?

Į Agua Caliente grįžome laimingai. Gerai išsimaudę, išsirušėm namo, nes mūsų fordas akmenynuose buvo apverttinai išnarinęs visus ratus, o motoras pasibaisėtinai knirpštė. Iš pusėtinio automobilio bebuvu likęs apdaužytas klerkalas. Kad tik jis įstengtų mus partempti namo!

Kai, perkoję kalnus, riedėjom link savo sodybos, pajutom tokią vėsa, jog turėjom uždarinėti langus ir įjungti šildymą. Tai tau Californija! Californijos nėra ko peikti, tik mes jau buvom pripratę prie dykuminio klimato. Beveik pripratę...

Jau namie kiekvieną dieną vis prisimenu Anžą. Tai būtų gera turėti ten mažą namelį po kvapniu tamarisko medžiu, šalia šilto šaltinėlio burnai nusiprausti!

(Pabaiga)

Negrįžo į šalį, kuriai gyvenimą skyrė

(Atkelta iš 3 psl.)

prilygsta dviejų LE tekstui... Nesijaučiau nešęs sunkią naštą, nes iš pat vaikystės mėgdavau knygas skaityti. Dėl to net ir kortomis lošti neišmokau; nemoku nė šachmatais. Per 13 metų turėjau progos (buvau priverstas) perakėti visą geografiją, apčiupinėti visą pasaulį... Iš kitų enciklopedijų nenusirašinėčiau. Klaidų ne daug įvėliau. Dėl to atrodo, kad savo ilgu darbu nėra reikalo gėdytis".

Kiti darbai ir sumanymai

"Ruošiasi atlikti sudėtingą ir sunkų darbą — ištirti ir suskirstyti Lietuvą natūraliaisios jos geografiniais rajonais. Penketą metų žvalgiausi, pamačiau, kad man trūksta begalės žinių, išimokslinimo specialiose srityse (pvz., etnografijoje, botanikoje ir kt.). Gilinausi į tas disciplinas ir ruošiausi 20 metų darbui. Deja, iešmą bedrožiant, vilkas mėsa nuėšė. Dabar jau 'to late'. (1964. IV.18).

"Gal rašysiu savo atsiminimus. Mat, nors aš esu (ir buvau) paprastas, eilinis žmogelis, bet esu liudininkas daugelio svarbių istorinės reikšmės turinčių įvykių; pvz., esu buvęs aktyvus 1926.XII.17 perversmo dalyvis (užėmęs ir savo kontrolės paėmęs Kauno centr., pašte telegrafų skyrių, kur be mano leidimo jokią telegramą nė į provinciją, nė į užsienį nebuvo galima paleisti ir lygiai gautos telegramos adresatams įteikti). Tris kartus esu buvęs DP: 1919 iš Seinų nuo lenkų, 1939 m. iš Klaipėdos nuo Hitlerio ir 1944 m. iš Lietuvos. Gera žinau šimtus žymių žmonių ir žinau apie juos daug tai, ko niekas kitas nežino, arba mažai žino (nors nesu buvęs nė dektetyvu, nė saugumlečiu). Būtų galima kai ką apie kai kuriuos įdomaus (ne šmėžiančio) parašyti" (1916.V.6).

Geografo bičiuliai

Apie savo gerus bičiulius jis rašė: "Ta pačia proga prašau sumesti pora žodžių apie a. a. prof. Kolupailos ligą. Dar Kaledomės pasikeitėme sveikinimų kortelėmis ir nepagalvojau kas jo laukia. Su juo esu daug keliavęs, 1933 m. pavasarį abu leidomės į Vezuvijų (pasirašę italams pareikšima, kad mums žuvus, nieks nereikš pretenzijų į Italijos vyriausybę. Deja, laimingai iškopėme su pageltusiomis akimis nuo siero vandenilio..." (1964. V.1).

"Darbininkas" (labai netikęs, paveldėtas laikraščio vardas, kurį palikti ultimatyviai reikalavo prel. Juras) yra bene žymiausias mūsų laikraštis, nes redaguojamas stipraus 'smegenų tresto' — Brazaičio ir Sužiedelio" (1964.IX.21).

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudę nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8634 ir GR 6-4339

MOVING
SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna apraudo.
2047 W. 67th Place — WA 5-8063

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

BANGA
TV, Radio, Stereo, TV antenos, air-conditioners, Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakaraš skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šimulis

"Maloniai mane užimponavo ir Broniaus sudaryti rinkiniai. Džiaugiausi medalių rinkime pralenkęs ir patį Kviklį: vieno medalio jis dar nebuvo matęs, o aš jį jau turiu" (1968.V.30).

"Dabar atėjo eilė, deja, tik dabar parašyti ML IV t. pažvalgą. Bile kokios, bradūniškai tariant, atkištines recenzijos, nesinori duoti, o gudresnei sulipdyti reikią daugiau laiko. Juoba, kad sunku rasti knygoj plyšę, už kurio būtų galima užkibti". (1968. VIII.4).

Pašlijusi sveikata

"Mano širdies reikalai pakibo ore. Kas savaitę daro elektrokardiogramas, tikrina kraujoslėgi (kuris vakar vėl nuvažiuo ligi 112). Vieną dieną jaučiuosi geriau, kitą blogiau. Išgijimui jokių vilčių negali būti... Žodžiu, vaikštau viena koja įkišta į batą, o kita į grabą. Tai manęs nė kiek neįaudina, nes ne nuo šiandien esu pasiruošęs psichologiškai". (1966.III.2).

1966.V.6, atsigavęs po jį ištikusio širdies priepuolio, rašė: "Tai va, išsikrapsčiau, lyg sena višta iš gilios kūdos, iš antrosios širdies atakos, kuri mane ištiko IV. 22 darbovietėje. Iš ten poniškai ambulanšu nuvežė į ligoninę, kurioj gydytojas per 10 dienų neleido nė lovoj atsisėsti. Dabar jau 6 dienos namie krapštausi. Pabaigiu eilinį darbą enciklopedijoje. Nuslinko nuo pečių 13-os metų našta, kuri man nedavė ramybės nė dieną, nė naktį" (1966.V.6).

Paskutiniame mane pasiekusiame laiške (1969.II.9) bičiulis Antanas džiaugdamasis rašė: "Aš jau artinuos prie pensijos. Gegužės 29 d. atsisveikinsiu su laboratorija, kurios smarvę uosčiau beveik 19 metų. Skačiuoju ne savaites, bet dienas kiek dar liko dirbti. Dabar turiu dvi savaites atostogų; viena jau praėjo. Vėliau gausiu dar vieną savaitę. Vakari ir šiandien čia priverstė sniego, kad sustojtų visoks judėjimas. Net ir pro mano 'hauza' jau dvi dienos kaip nepasiliausia nei viena mašina. Turėjau gerą progą išvėdinti butą ir

TELEVIZIJOS
Spalvotos ir paprastos, radijai, stereo, oro vėsintuvai, Parduotuvės ir taisymas.

J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Parko
2346 W. 69th Street 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami rūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MCSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat: 9 to 12:30

Antanas Bendorius (kairėje) kalba Broniaus Kviklio "Mūsų Lietuvos" keturtojo pristatyme praėjusiais metais Jaunimo centre, Chicagoje.

savo mizernus plaučius."

Mirtis Antaną ištiko netikėtai, kaip daugelį jį panašių ligonių. Gal ir gerai, kad žmogui, savo gyvenime labai daug dirbusiam ir nemažai kentėjusiam, neteko ilgai gulėti mirties patale. Didysis Lietuvos žemės, jos laukų, kalvų, upių - ežerų mylėtojas, nebegrižo į šalį, iš kurios jis paimtas — gegužės 19 dieną staiga ir netikėtai visų mūsų liūdesiui, nepabaigęs užsibrėžtų darbų ir nepasidžiaugęs tam tikrais pensi-

ninko gyvenimo patogumais, iškelia į paskutinę didžiąją kelionę.

● Rašytojo R. Spalio knyga "Gatvės berniuko nuotykių" (dvi dalys viename tome) išleido Dr. Vydūno šalpos fondas. Iliustravo dail. Trinkūnas.

MOVING

J. NAUJOKAITIS

Apraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

APDRAUDŲ AGENTŲRA

Namų, gyvybės, automobilio, sveikatos, biznio
Patogios išl. mokėjimo sąlygos.

J. BACEVICIUS

6455 S. Kedzie Ave. PR 8-2233

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 38th Street
Telefonas — Prospect 8-9533

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitoms dienoms nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdaro nuo 12 iki 5.

1569 metų Seimo darbu pradžia

JONAS DAINAUSKAS

Gardino seimui (1568.VI-VII) pasibaigus, valdovas Žygimantas Augustas paskelbė, kad Lietuvos Lenkijos unijai svarstyti seimą jis šaukias 1568 m. sausio 10 d.; jie atvyko gausiai ir su smulkiosiomis instrukcijomis. Tą pat dieną, pilies rūmų senato posėdžių salėje, dalyvaujant valdovui ir apie 160 lenkų senatorių bei seimo atstovų, įvyko iškilmingas to seimo atidarymas. Lietuviai tame atidaryme nedalyvavo. Iš viso lietuviai į tą seimą vyko nenoriai, tuo labiau, kad jiems dėl nuolatinio pavojų iš Maskvos grėsmės nelengva buvo keliauti.

Rytojaus dieną lenkų senatoriai pateikė pasiūlymus seimo darbų dienotvarkę. Apie unijos "būtinumą ir naudingumą" pirmasis labai ilgai kalbėjo Krokuvos arkivyskupas Padniewski.

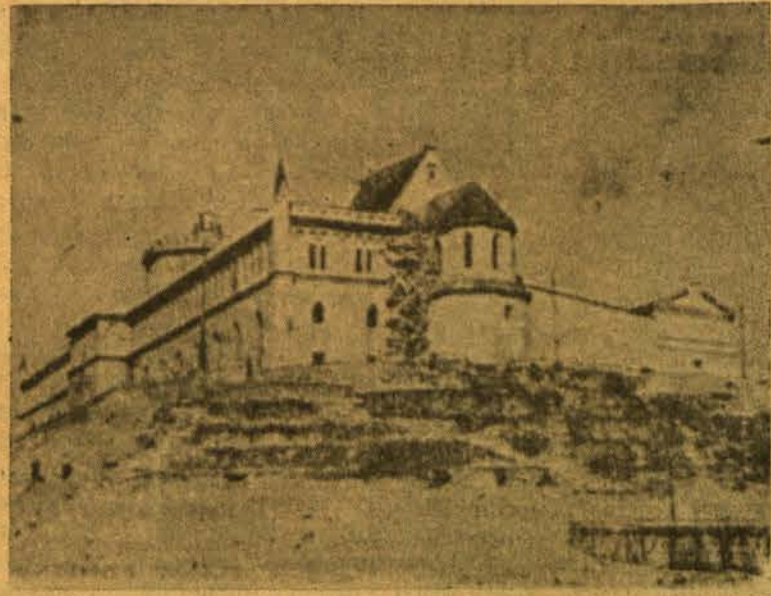
Sausio 12 d. lenkai deryboms su lietuviais išrinko delegatus, kurie sausio 13 d. pradėjo privačius pasikalbėjimus su atvykusiais į Liubliną Lietuvos senatoriais, kurių tarpe stipriausi Lietuvos valstybės savarankiškumo gynėjai buvo: Lietuvos kancleris ir Vilniaus vaivada Mykolas Radvila Rudasis (mirusiųjų karalienės Barbaros ir Mykolo Radvilos juodojo brolis), Zemaičių seniūnas Jonas Katkevičius, Lietuvos pakancleris Eustachas Valavičius, K. Astragiškis, K. Višniovieckis, A. Cartorickis ir kiti. Tie privatūs pasikalbėjimai užtruko iki sausio 20 d. Tik sausio 21 d., valdovui įsakius, į pilį atvyko senatoriai, be atstovų, tačiau jie neįėjo į senato posėdžių salę, bet susirinko kitoje salėje. Lenkų delegatai lietuvius kvietė į senatorių salę, sakydami, kad "duryš yra atdaros". Radvila, lietuvių vardu atsakydamas, pasakė: "duryš tikrai atdaros, tačiau ant jų durų esanti užvara, per kurią mes negalime pereiti, gi ją gali nuimti karalius". (Čia Radvila turėjo galvoje lietuvių reikalavimą patvirtinti 1566 metų Lietuvos Statuto papildymus). Į senatorių salę nuvyko tik lietuvių delegacija, vadovaujama Valavičiaus, kuris pareiškė, jog lietuviai negali eiti derėtis su lenkais pirmiau, negu baigs pasitarimus su valdovu Lietuvos valstybės sutvarkymo reikalu. Po to pas lietuvius atvyko lenkų delegacija, vadovaujama Krokuvos arkivyskupo, kuris spalvingais žodžiais įrodinėjo unijos būtinumą ir naudingumą abiem šalims ir kvietė lietuvius sutikti pradėti derybas. Radvila ir Katkevičius atsakė, kad lietuviai neatsako kalbėti tokios sutarties reikalu, bet pirma karalius turi patvirtinti Lietuvos Statutą, nes lietuviai su lenkais nori jungtis tik kaip lygūs su lygiais. Radvila pareiškė, jog, jo manyimu, Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei dar nėra atgiedota "Amžina atilsis". Tokie abipusiški pareiškimai dar labiau įkaitino nuotaikas. Lenkams išėjus, Katkevičius dar kartą nuėjo pas lenkus ir ten pakartojo, jog lietuviai tikrai nepradės jokių pasikalbėjimų unijos sutarties reikalu, iki karalius nepatvirtins Lietuvos Statuto, kurio papildomų nuostatų tekstą lietuviai pateiks rytoj.

Sausio 23 d. lietuviai į pilį neatėjo, bet vien tik atsiuntė Lietuvos statuto papildomų nuostatų tekstą, iš kurio lenkai pamatė, kad jais visų pirma, siekiama apsaugoti Lietuvos valstybės savarankiškumą prijungiant prie Lietuvos dar ir infantus.

Lenkų seimo atstovai įnišę, reikalavo daugiau nesikalbėti su lietuviais ir pasirūpinti, kad karalius pamokytų lietuvius. Valdovas per maršalką lietuvius į-

spėjo "nesišiaušti". Lenkų senatoriai, taktiškai negu atstovai, pasiuntė pas lietuvius naują delegaciją. Lietuviai pažadėjo pirmadienį, sausio 24 d., dalyvauti posėdyje. Tą dieną lietuviai senatoriai bei atstovai atvyko į pilį, bet irgi į atskirą salę. Tik lenkams pažadėjus duoti atsakymą į lietuvių klausimus, lietuviai pirmą kartą atėjo į senatorių salę, tačiau jiems čia rezervuotų vietų neužėmė. Į lietuvius kalbėjo tas pats lenkų delegatas, Krokuvos arkivyskupas, prikišdamas, kad lietuviai savo naujais Lietuvos Statuto nuostatais griauia uniją. Jis liaupsino senas privilegijas, kuriomis esą Lietuva jau buvus surišta su Lenkija. Radvila pareiškė, jog lietuviai pirma nori sutvarkyti savo valstybės santvarkos reikalus ir tik po to kalbėti apie uniją. Pagaliau sausio 26 d., valdovo įsakytu, lietuviai susėdo su lenkais senatoriais salėje (lenkai vienoje — lietuviai kitoje pusėje salės, priešaky senatoriai, o už jų atstovai). Tuo tarpu, lenkų spaudžiamas, Žygimantas Augustas atsisakė patvirtinti lietuvių pateiktus Lietuvos Statuto nuostatus, tuo atidamas jiems argumentą nesikalbėti su lenkais ir labai susilpnindamas lietuvių padėtį.

Tie tiesioginiai pasikalbėjimai, ginčai tęsėsi iki vasario 7 d. Lenkai, daugiausia Krokuvos arkivyskupo lūpomis, įrodinėjo, kad derybų pagrindas reikia imti senas privilegijas ir eiti prie to, kad abi valstybės susilietų į vieną kūną, į vieną tautą, t.y. visai panaikinti Lietuvos valstybę. Lietuvių ir vardu daugiausia kalbėjo Radvila ir Katkevičius, nurodydami, kad unija galinti būti sudaryta tik tarp dviejų valstybių, paliekant vidinį Lietuvos valstybės savitumą nepaliestą. Matyti, kad dėl tų priešingų nuomonių nuo sausio 28 d. pasikalbėjimai vyko vėl tik per delegatus, lietuviams reikalaujant, kad lenkai savo pasiūlymus lietuviams duotų raštu. Kai vasario 5 d. lenkai pasakė lietuvių delegatams, jog visi lietuviai turi ateiti į posėdį ir tiesiogiai su lenkais kalbėtis senų dokumentų pagrindais, tai iki vasario 12 d. lenkams teko kal-

Liublino pils Lenkijoje, kurioje susirinkę lietuvių ir lenkų atstovai karštai diskutavo unijos klausimą.

bėtis vieniems ir rengti atsakymą į Naruševičiaus įteiktą ilgą lietuvių raštą, su išrašais iš Kazimiero 1447, Aleksandro 1492, Žygimanto 1506 m. bei 1526 metų privilegijų ir Lietuvos Statuto. Vasario 12 d., atvyko lietuviams į posėdį, tas pats Padniewski, lenkų vardu atmetė lietuvių projektą ir išsitarė, jog, girdi, lietuviai jau seniai (nuo Horodlės privilegijos laikų) yra dovanoję, nes mes esame laisvi žmonės. Lietuvos ponams lenkams yra dovanojęsi šunis, arklius, bet ne mus, laisvus ir kilmingus žmones...". Vasario 15 d. lietuviai įteikė lenkams naują raštą, pagal kurį Lietuva, sudarydama uniją su Lenkija, turi likti savarankiška valstybė. Vasario 17 d. lenkai priekaištavo lietuviams, kad savo projektu siekia ne unijos, o bet kokių ryšių su Lenkija nutraukimo. Vasario 19 d. Katkevičius smulkiai išanalizavo lenkų primintus raštus, kategoriskai atsisakė tartis tų raštų pagrindu, nes tie lenkų pateikti raštai buvo sudaryti be lietuvių dalytų, kad pirmą valdovas sudarytų lietuvių seimą Vilniuje ten apsvarstyti Lietuvos Statuto papildymą ir pataisymą Lietuvos sienų su Lenkija, Mozūrija, Prūsija bei Livonija.

Per visą savaitę negaudami lenkų atsakymo į tą Katkevičiaus kalbą, lietuviai vasario 26 d. atvyko pas valdovą ir pareiškė, jog jie nemato reikalo ilgiau likti Liubline. Valdovas prašė lietuvių palaukti iki rytojaus. Vasario 27 d., sekmadienį, lietuvių delegatai du kartus bandė kalbėti

su valdovu, bet jie nebuvo prie jo prileisti. Mat, Žygimantas Augustas jau buvo sutikęs palaikyti lenkus, kurie pasirengę vasario 28 d. pulti lietuvius seime. Tačiau lenkai tą dieną lietuvių nesulaukė. Tos dienos vakare Radvila, Katkevičius ir Valavičius dar kartą bandė pasikalbėti su valdovu asmeniškai, be lenkų dalyvavimo, bet lenkai prie to irgi neprileido. Užtat dar tą pačią naktį daugumas lietuvių delegatų išvyko į namus, pavesdami Valavičiui bei Naruševičiui atsiprašyti už juos valdovą ir pasakyti lenkų senatoriams priežastis, dėl kurių lietuviai išvyko.

Gali būti, kad tas lietuvių išvykimas buvo politinė klaida, nes unijos reikalas paliktas vien lenkams, kurie buvo pasiryžę uniją realizuoti dalimis, pirmiausia šantažuojant pavienius asmenis ar atskiras, silpnesnes grupes. Gi to laiko formalus Lietuvos valstybės reikalų sprendžiantis veiksnys — valdovas jau buvo pasidarys vien lenkų reikalavimų rėmėju. Ir tikrai, likęs vienas su lenkais, silpnai valdovui paklusdamas jų reikalavimams pareiškė, kad jis atiduodas Lenkijai Voluinę bei Palenkę, dovanojais savo privatinius turtus, kaip paveldėtojas, taip ir Lietuvoje Lenkijai įgytus, palikdamas juos sau valdyti tik iki gyvos galvos...

Nuo kovo 1 d. lenkai, o ypač jų seimo atstovai, burnoje prieš lietuvius, reikalaudami, kad karalius, nežiūrint nieko, lietuvių jėga palenkty prie unijos. Palenkė bei Voluinė, "senosios" lenkų žemės, turinčios būti perduotos Lenkijai ir jose turi būti laikomasi tik Lenkijos įstatymų. Kovo 4 d. buvo kalbama net apie pasirengimą karui prieš Lietuvą. Po ilgų ginčų, lenkai kovo 5 d. sutarė dėl reikalavimo prijungti prie Lenkijos Palenkę. Nuo tos žemės lenkai pradėjo todėl, kad jos atstovų buvo nedaug ir jie turėjo savo asmeniškus sąsakai su lietuviais, o ir todėl, jog jie greičiausiai susigundė ir lenkų šlektų laisvėmis.

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkuami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PProspect 6-8998

Lietuvių katalikų mokslo akademija išleis vertingų veikalų

Per praėjusį dešimtmetį Lietuvių katalikų mokslo akademija išleido 9 mokslinio pobūdžio veikalus: 2 "Suvažiavimo darbų" tomas, 4 "Metraščių" tomas, 1 "Negestantių Žiburio" serijos tomas, kun. dr. J. Vaišnoros veikalą "Marijos garbinimas Lietuvoje" ir dr. Ign. Skrupskelio knygą "Lietuviai XVIII amžiaus vokiečių literatūroje".

Akademija tęsia toliau šios rūšies darbą dar intensyviau. Ji turi jau keletą spaudai paruoštų veikalų. Artimiausio ateityje bus pateikti skaitytojams šie veikalai:

1. "Suvažiavimo darbų" VI-tasis tomas. Tai L.K. Mokslo akademijos VI -tam suvažiavime, įvykusiame 1964 m. Fordhamo universitete, skaitytų paskaitų rinkinys. Tomas bus stambus ir vertingas; jis jau baigiamas spausdinti ir tuojau bus išsiuntinėtis prenumeratoriams, o taipgi galima bus įsigyti ir kitiems.

2. "Suvažiavimo darbų" VII-tasis tomas. Jis taip pat yra jau paruoštas spaudai ir jam išleisti renkamos lėšos. Šiame tome bus L.K. Mokslo akademijos VII-tame suvažiavime, 1967 m. įvykusiame Vokietijoje, skaitytos įvairių mokslo sričių paskaitos. Abu šiuos "Suvažiavimo darbų" tomas redaguoja ir spausdinimą prižiūri Akademijos pirmininkas prof. dr. A. Liulima SJ.

3. "Lietuvos vyskupų rielacijų Apaštala Sostui" I-asis tomas. Tai seniai laukiamas Lietuvos Bažnyčios istorijai labai svarbus šaltinių tomas. Jame tilps iš Vatikano archyvų surinkti Vilniaus ir Zemaičių vyskupų pranešimai, duoti Apaštala Sostui XVIII šimtmečius. Spaudai padagavo istorikas prof. dr. P. Rabikauskas SJ. Veikalas jau prieš Velykas buvo atiduotas spausdinti. Reikia tikėtis, kad iki rugsens tikrai bus atspausdintas.

4. "Lietuvos vyskupų kanoniškųjų procesų" I-asis tomas. Šią istorinių šaltinių medžiagą iš Vatikano archyvų surinko, paruošė spaudai ir redagavo istorikas prel. dr. P. Jatulis. Šios rūšies šaltinių bus keli tomai. I pirmąjį tomą įeina šimtmečio (1574-1670) Lietuvos vyskupų kanoniškieji procesai. Jį prel. P. Jatulis buvo pilnai paruošęs spaudai jau kovo mėn., bet dėl stokos lėšų negalėjo jo atiduoti spausdinti. Laukiamas šiam tomui mecenatas.

5. Zemaičių vyskupijos bažnyčių įkūrimo ir jų beneficijomis aprūpinimo dokumentų rinkinys. Tai istorinių šaltinių medžiaga iš senosios Zemaičių vyskupijos kurijos archyvo, apimanti XV-EVIII šimtmečius. Spaudai paruošė prel. dr. P. Jatulis. Šiam veikalui išleisti taip pat yra reikalingas mecenatas. Vien tik spausdinti apmokėti reikalinga 3.500 dol. Labai tiktų, kad šiam tomui išleisti lėšas sudėtų zemaičiai.

6. "Metraščių" V-tasis tomas, į kurį įeis prof. dr. J. Griniaus platus ir išsamus mokslinis darbas apie Lietuvos kryžius ir kitos studijos. Tomą baigia redaguoti prof. dr. Liulima SJ. Šio tomo išleidimą finansuoja Westfield'o, Mass. lietuvių parapijos klebonas kun. V. Puidokas.

Visus šiuos šešis veikalus Akademija galėtų išleisti šių metų bėgyje, jei netrukdytų lėšų klausimas. Šią kliūtį pašalinti kviečiami į talką gydytojai, inžinieriai, profesoriai ir visi kiti, kurie vertina pastangas mokslo srityje ir joje pasiekiamus rezultatus.
R. Krs.

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters.
Nuomoja Paruoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd. Tel. 281-4111

• **Suomių mokslininkų domėjimasis lietuvių kalba, tautosaka ir literatūra nėra atslūgęs ir po II pasaulinio karo.** Spausdinami keletą kartų Lietuvoje buvusio jų mokslininko J. Mikkola ir jo žmonos Maila Talvio raštai, garsaus mokslininko E. Nieminen'o baltų - slavų kalbų studijos, kuris, kaip žinoma, palaikė glaudžius ryšius su prof. K. Būga. Paskutinis jo rašinys — studija apie baltų kalbos skolinius suomių kalboje. Helsinkio u-to slavistikos - baltistikos katedroje šiuo metu dirba žymus indoeuropistas ir baltų kalbų žinovas Valentinas Kiparskis, garsėja jo studentas Kari Arvo Kalevi Lukkonenas, savo mokslinę veiklą pradėjęs Vilniuje. Šiuo metu Vilniaus u-te jis renka medžiagą dip lominiui darbui ir mokoši lietuviškai. Jo diplominis darbas — Baltų kalbų daugiskaitos įnagrininkas, lyginant jį su kitomis indoeuropiečių kalbomis. Jo žmona Ritta Vilniuje renka medžiagą ir rašo darbą apie XIX a. vidurio teatrą.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320
Didelis įvairių prekių pasirinkimas
E. ir V. ZUKAUSKAI

PARDUODAMI
IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima
pirkti dalimis ir išmokėtina.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

DAŽYMAS
PIGIAI DAZAU KAMBARIUS
VALAU KILIMUS IR BALDUS
J. RUDIS — Tel. CL 4-1050

1969 PLYMOUTH

2 DURŲ, TIK \$1,895.00

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL.
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

800 varlotų ir gerame stovyje automobilių — pirkite labai pigiai — urmo kaina.

5%

GOLD EAGLE

Passbook Savings Account

Minimum amount \$50.00, add any amount at any time. Your Gold Eagle passbook will earn 5% per annum paid quarterly. After your money has been on deposit for 90 days or more, you may withdraw funds without notice at any dividend date or 10 days thereafter.

On all accounts — Savings in by the 10th Earn from the 1st. Earnings Paid Quarterly.

CELEBRATING OUR 60th ANNIVERSARY

5¼%

6 month Certificates (minimum period) \$10,000.00 or larger in multiples of \$1,000.00.

4¾%

Regular Passbook Accounts Current rate

STANDARD FEDERAL
Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue at Sacramento Chicago, Illinois 60632 • VI 7-1140
Assets over \$138,000,000.00
Reserves and Surplus over \$11,500,000.00 (more than twice legal requirements)

HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-3 P.M. Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. Sat. 9 A.M.-12 Noon Wed. — No Business Transacted

Kultūrinė kronika

• 25 metai nuo poeto Vytauto Mačernio mirties sueina šiemet spalio mėn. 7 d. Šis jaunas, žemlininkų kartos poetas tada tebuvo tik 24 metų amžiaus ir žuvo netoli savo tėviškės, Žemaičiuose, užgriuvančio fronto ugnyje. Jo kūrybinio palikimo rankraščiai Lietuvoje yra išsaugoti, tačiau okupanto ligi šiol neleidžiami atspausdinti atskira knyga. Laisvajame pasaulyje geriausias Mačernio kūrinys — "Vizijų" ciklas ir sonetų pluoštas Vytauto Sauliaus buvo išleisti Romoje 1947 metais, o visa Vytauto Mačernio poezija, redaguota Kazio Bradūno, "I Laisvę fondo lietuviškai kultūrai ugdyti" (mecenatas dr. Alb. Smulkstys) Amerikoje buvo išleista 1961 metais. Tai laisvajame pasaulyje labiausiai mėgstama (ypač jaunimo) poezijos knyga.

Minint šiemet liūdną 25 metų poeto mirties sukaktį, studentų Korp! Satrija Chicagoje rengia viešo ir plataus pobūdžio Vytauto Mačernio kūrybos vakarą. Jis įvyks rudenį — spalio mėn. 18 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje. Visą Vytauto Mačernio kūrybos vakarą žodyje ir muzikoj apipavidalins kompozitorius Darius Lapinskas. Žinant jo išradingumą ir kūrybinius polėkius, kuriems šiuo atveju talkins dar ir jaunatviškas Mačernio žodis, ir solistė Aldona Stempužienė, ir apie Lapinską besipiečias jaunimas, reikia tikėtis poeto prisiminimo ir pagerbimo tokio, kokio mūsųose reta arba ir visai nebūvo.

• Dail. Romas Viesulas — žymus mūsų grafikas šiemet jau trečią kartą gavo išskirtinę Guggenheimo premiją (Guggenheim Fellowship) naujam savo kūrybiniam užmojui realizuoti. Guggenheimo premija paprastai duodama jau žinomam kultūros srityje kūrybingam asmeniui, kad jis, kuriam laikui atsipalaidavęs nuo viso kito, galėtų įkūnyti dar visai naują savo kūrybinį užmojį. Nuo "Guggenheim Fellowship" įsteigimo — nuo 1925 metų šia premija yra atžymėta jau 6800 rašytojų, muzikų, dailininkų ir kt. Ligi šiol dailės pasaulyje "Guggenheimu" du kartus tie patys asmenys tebuvo atžymėti tik: Mauricijus Lasansky, Rico Lebrun ir Romas Viesulas. Pirmas kartas dabar pasitaiko, kad "Guggenheim" tas pats menininkas gauna trečią kartą. Ir juo yra Romas Viesulas.

Gautoji premija dabar padės Romui Viesului sukurti naują grafikos darbų seriją, joje sprendžiant be galo intriguojantį paveikslų ir garso santykį. Norėdamas atitūkti nuo kasdieninio darbo rutinos, birželio pradžioje dailininkas su žmona Jūra išvyks ta Europon, kur ilgesnį laiką gyvens Romoje. Gyvendamas šio amžinojo miesto aplinkoje dailininkas ir kurs naują savo grafikos seriją.

Šiaip mūsų dailininkas gyvena Philadelphiaje ir profesoriumi tenyškėjame Temple universitete, eidamas drauge ir Grafikos departamento vedėjo pareigas. Apie Romo Viesulo trigubą "Guggenheimo" laimėjimą savo meno puslapiuos pabrėžtinai rašė ir amerikiečių spauda.

• Ar Jonas Mekas tik filmininkas? Apie šį mūsų poetą ir plačiai žinomą filmų pasaulio novatorių amerikiečių spauda dažnai ir gana palankiai rašo, nepagailėdama jam įvairiopo pionierių titulų. Štai ir gegužės 18 d. "New York Times" meno skyriuje Vincent Canby plačiai apžvelgia Jono Mekos filminę veiklą, čia pat skelbdamas margašpalvį interviu — Vincento ir Jono pokalbį. J. Mekui apibūdinti ten duodami šie žodžiai: filmų gamintojas, kritikas, filminių socialinė ir estetinė sąžinė, leidėjas, paskaitininkas, filantropas, reformatorius, vizionierius ir kt. Tačiau kur Jonas Mekas poetas? Poeto suminėjimo čia ir pasigendame. O ir dėl to, kad prieš kelerius metus mūsų spau-

Vytautas Mačernis (V. Aleksandravičiaus rašinys eilėmis)

doje (Metmenyse) pats Mekas viešai yra prisipažinęs, kad visi anie filminiai darbai jam yra tik tarp kitko, kad jis labiausiai yra tik poetas, ir poezija jam yra arčiausia prie širdies.

• Lietuviški knygų ženklai (ekslibrisai) susilaukė nemažo dėmesio R. Vokietijoje, kur apie juos rašė "Neue Werbung" ir "Bildende Kunst" žurnalai. Ekslibrisų rinkiniai buvo išstatyti ir specialiose šių dalykų parodose Prahoje, Budapešte, Varšuvoje, Italijoje, "Kurier Lubelski" ir "Standard ludu" žurnaluose rašinius apie liet. knygos ženklus paskelbė S. Woicichowskis.

• Albinas Jovaišas Lietuvoje paruošė Liudviko Rėzos monografiją, kurioje apžvelgia šio mūsų mokslininko gyvenimo kelią, darbą, idėjas, indėlį į mūsų raštiją. Knygą redagavo dr. L. Gineitis, išleido "Vagos" leidykla Vilniuje.

Dailininko Liudo Vilimo antkapis, Cincinnati, Ohio, kapuose. Paminklas sukurtas Vytauto Kašubos, kur vienas L. Vilimo paveikslų skulptoriaus įamžintas juodajame granite. Nuotr. V. Plodžinskio

Anšlavs Eglitis vokiškai

JURGIS GLIAUDA

Pavardė Eglitis latvių literatūroje užima įdomią, intriguojančią vietą. Tėvas, Viktoras Eglitis, ir sūnus, Anšlavs Eglitis, abu žinomi ir populiariūs literatūriniai vardai.

Anšlavs Eglitis, dabar gyvenęs Los Angeles mieste, savo karjerą pradėjo kaip dailininkas. 1935 metais jis baigė Latvijos Meno akademiją ir, kaip stilizuotos realybės reiškėjas įžengė į latvių meno pasaulį. 1944 metais jis apleidžia Latviją, atsiduria Vokietijoje, vėliau, nuo 1950 metų, gyvena Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Netekimas tėvynės tartum atkelia jam vartus į kitą kūrybinę sritį, į literatūrą, kurioje jau nuo 1898 metų jo tėvas Viktoras reiškėsi ano meto latvių literatūros avangardo eilėse. Vokietijoje Anšlavs sukuria "Kazanovos apsiaustą" ir "Degantį miestą" — labai sėkmingas apsakas ir romanas "Homo novus" (Naujas žmogus). Jo kelios komedijos yra kupinos žaismingo situacijų keitimosi: lengvas dialogas, suteatralintas

Carls Colderi tipo realizmas, meistriškas grynai teatrinio meno panaudojimas, sprendžiant problemą, ir kondensuotas scenos žmogus.

Prozos srityje Anšlavs Eglitis davė keliolika apsakų ir romanų. Produktiviausiais metais, 1952-1958, rašytojas išleisdavo romaną kas dveji metai. Žmogus iš mėnulio, Laimingieji, Mr. Sorry, Ponia O'Marty — sudaro šio kūrybingojo periodo derlių. Vė-

GELES
Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kt.
GUZAUŠKŲ
BEVERLY HILLS GELINČIAI
2443 W. 63rd St., Chicago, Illinois
PR 8-0833 — PR 8-0834

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
4 3/4 Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)
NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES.
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement provided on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777
Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

liau sekė 1966 metais desperatiško pavadinimo romanas "Tai dar nėra Tėvynė".

1968 metais Vokietijos knygų leidykla Harry, v. Hofmann Verlag išleido jo apysaką Džingischano galas (Dschingis khans Ende) vokiškai. Veikalą iš latvių kalbos išvertė Charlotte Torp. "Džingischano galas" veikalo intriga implikuoja dalinai politinės ir alegorinės satyros metmenis. Iš esmės tai kiekvieno tirono ir despoto gyvenimo gesimas. Visas asmens vitališkumas, atsieikimas galios ir neriboto savivaliavimo, tapimas tariamų pusdieviu teroro jėga — viskas tai sudūžta į žmogaus kūno nepatvarumą. Mirties diktatas neatmetamas nė neribotos galios pasiekiamam tariamam milžinui.

Toks yra Džingis Chanas Anšlavs Eglitio veikale. Tai jauslinis gyvenimas, tas smaguriavimasis galia ir jėga, absoliutus savo įgeidžių ir norų vykdymas jo veikale imponuoja savo vitaline jėga, tartum bandant įtikėti, kad valdovo valiai nėra ribų ir žmogaus esimą saistančių sąlygų.

Veikalas daugiausia išlaikytas atpasakojimo stiliuje, tik retkarčiais įsipinantis dialogui. Tačiau ten, kur įsideda dialogas, ten Anšlavs Eglitis ypač suspindi dramaturgo talentu. Savo laiku šis veiklas buvo puiki alegorinė satyra, Stalinui mirus. Bet veiklas iš esmės užgriebia nuolatos atgimstančią galios, despotizmo ir jų susilietimo su žmogaus trupumu temą, todėl toks proginis momentas ir ateityje gali būti visad greta to veikalo, niekada jo neužtemdomas.

"Džingischano galas" gali būti perkeltas ir į sceną. Ir tai būtų labai dekoratyvus, su puošniais aksesuarais veiklas, nes greta temos prabanginė veikalo buitis dar labiau kontrastuotų tokią trapią žmogaus esimo būtį.

Gana ironiška situacija, kada lietuviai vis ir vis gali pažinti latvius iš jų literatūros vertimų ir plačias kalbas, kaip lygiai latviai tegali sugauti lietuvių literatūros esmę tik iš negausių lietuvių autorių vertimų ir plačias kalbas, rodo, kad latvių-lietuvių, aplamai baltų sąjungų skambios rezoliucijos vis naudojamos tik vėjams ir gražbylstei. Kodėl negalime bent dabar verstis vieni iš kitų ir skelbti veika-

lus bent periodikos atkarpose, jei jau nėra prasmingesnio kelio — leisti vertimus knygomis ir antologijomis?

• AIDAI, 1969 m. balandžio mėn. Nr. 4. Mėnesinis kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai pranciškonai. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Administruoja T. Benvenutas Ramnauskas, OFM, 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Metinė prenumerata 7.00 dol. Šiame numeryje rašo. Augustas

tinas Rubikas, Jurgis Blekaitis, Pranas Skardžius, Juozas Tininis, Jonas Puzinas, Benediktas Rutkūnas, Juozas Liška, Izidorius Vasyliūnas, Viktoras Vizgirda, Juozas Girnius, Kestutis Keblys, Romualdas Kriaučiūnas, Andrius Sietynas, Titas Alga, Ignas Malėnas ir kt.

Vien tik šias pavardes suminėjus, jau yra aišku, kiek šitas, vienišelis tokio plataus pobūdžio mūsų mėnesinis kultūros žurnalas yra įvairus savo liečiamomis temomis ir stiprių bendradarbių talka.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE, SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išimamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniai šviesti kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bene abuty. Atyginimas visiems priimamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAI, BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA JOS ATEITIS JŪSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

RICHMOND AUTO SERVICE
Kampas Richmond ir 63rd Street
Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilikimas.
Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausią pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmd. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai
• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER
ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.
Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius, prietaisus kaimams ir sėkloms. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.
B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

since 1914...
MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478
Frank Zogas, President
4 3/4% PASSBOOK SAVINGS Paid and Compounded Semi-Annually
5 1/4% 9-MONTH SAVINGS CERTIFICATES (Minimum \$10,000)
1-YEAR SAVINGS CERTIFICATES (Minimum \$5,000)

Koks jis menininkas?

Pokalbiams apie Antano Skėmos kūrybą nesibaigiant

PETRAS MELNIKAS

Kai jauna mergaitė įsiklausė į nematomo dainininko radijo bangomis plaukiantį balsą, ji negali suprasti, kodėl kartais tas balsas yra taip gražus ir kartu apgaulingas, kai jis, pavyzdžiui, nesiderina su dainininko išvaizda, amžiumi ar kitais fiziniais atributais. Menas tada jai atrodo lyg apgaulinga vilionė, statanti pasakiškas pilis debesyse, bet neturinti nieko bendro su įprastu, kasdieniniais-logiškais ryšiais pagrįstu pasauliu.

A. Skėmos kūryboje, jo fantazija — peraušta faktais ir absurda — priešingai sukelia savotišką žingeidumą praskleisti tuos jo "debesis" ir pažūrėti, kas slypi už jo raštų. Kas jis yra kaip žmogus? Kaip jis mirė? Iš kur ta jo kančia, tas įkvėpimas? Kodėl jo proza tokia "poetiška"? Kodėl vaizduojamoje realybėje "nerimavimo kompleksas" sufragmentuoja jo vaizduojamą piešinį ir savotiškumo neaiškumą palydi beveik kiekvieną jo kūrybinį poslinkį? Koks apibūdinimas jam yra tinkamiausias? Menininko? Kankinio? Kenčiančio emigranto? Ar žmonijos tragiką vaizduojančio rašytojo — "chirurgo", ar filosofo, klausiančio, kodėl taip yra pasaulyje?

Taigi, kodėl gi taip yra pasaulyje? A. Skėma kartais mėgina į tai atsakyti, mėgina lyg išreikšti ir savo gyvenimo filosofiją, bet visa tai ar ne dėl pačios filosofijos dramatinio grožio? Jis sako, kad senovės raštuose randame visada du vardus: "Ten visada du besikaujantieji. Oziris ir Setas. Ormuzdas ir Arimanas. Dievas ir Šėtonas". Gal čia ir slepiasi jo kūrybinis dėmesys? Motto: Kova tarp Dievo ir Šėtono, tarp gerio ir Blogio? Bet ar tuo neužsima kiekvienas rimtesnis rašytojas? Kažin ar tai būtų A. Skėma apibendrinant charakteristiką?

A. Skėma, be abejo, yra vienas iš geresnių mūsų modernių rašytojų. Kaip antitezė klasiškam vientisumui to modernumo pagrindine yra filminis fragmentiškumas, jo gausu ir A. Skėmos kūryboje. Kaip filmas šie fragmentai turi lyg ir "muzikalinę palydą". Senovėje raštai turėjo natūralų grožį — jie buvo eiliuoti (dramos, eposai). Šiandien eiliuotų romanų ir dramų nėra, todėl įvykių dvasiškumas išgaunamas tik poetiškais abstraktybėmis, įveliant jas į herojų mintis, įvaizdžius, keistus įvykius, sapnus ir niekad neatleidžiant įtampas ("kas nors įvyks"., nors kartais nieko neįvyksta) ir momento grožį stengiamasi užfiksuoti bet kuo: įvykiais ir neįvykiais, įvaizdžiais ir absurda.

("Nuo rudeninio medžio krinta geltonas lapas, žvimbis užklydusi bitė sodininko rankovėje, su- la teka iš pradraskyto beržo, lip-

ni sula, kaip pašautojo kraujas. Du numirėliai bučiuojasi. Žilvibangomis plaukiantį balsą, ji negali suprasti, kodėl kartais tas balsas yra taip gražus ir kartu apgaulingas, kai jis, pavyzdžiui, nesiderina su dainininko išvaizda, amžiumi ar kitais fiziniais atributais. Menas tada jai atrodo lyg apgaulinga vilionė, statanti pasakiškas pilis debesyse, bet neturinti nieko bendro su įprastu, kasdieniniais-logiškais ryšiais pagrįstu pasauliu.

Bet kai jo žodžiai ir technika liejasi srautais iš kažkokio vidi- nio šaltinio, šis šaltinis, tapęs ne- suvaldomu kriokliu, rodo dar kažkur sutelktą nepaprastai aukš- tą vidinį spaudimą. Kur jis gau- na pradžią? Ir kaip šią vidinę energiją reikėtų matuoti? Juk ji kartu rodo, kad rašytojas negrin- dē savo kūrybos vien avangardo blizgučiais ir jo paviršutiniu pa- žinimu?

Apie A. Skėmos įkvėpimo mo- tyvą turime mažai duomenų. Žinome, kad jo kūryboje esama autobiografinio - aktorius, reži- sierius, teatrolo išgyvenimo i aprašytus charakterius, bet kaip jis pradėdavo, ką darė įpusėjęs ir kaip baigdavo savo kūrinių? Šiais ir panašiais klausimais, pa- vyzdžiui, T. McCormack išleido net knygą (After words: No- velists on their novels, 69), ku- rioje amerikiečiai rašytojai pasi- sako kaip, kada ir kodėl gimsta jų kūrinių. Atrodo ir mums pra- tistų išleisti panašų leidinį, ap- klausinėjus anketom mūsų dar

Sauliaus Šimoliūno išpuolis prieš save

S. m. gegužės mėn. 10 d. Det- roite, Lietuvių namuose, buvo surengtas tragiškai žuvusio rašy- tojo Antano Skėmos minėjimas, apie kurį gegužės mėn. 15 dienos "Naujienose" Saulius Šimoliū- nas, be kita ko, rašo:

"I minėjimą atėjo tik 65 žmo- nės. Katalikų sparnas darė sa- vo maurišką darbą atbaidyti žmo- nes nuo vaidinimo. Mat, Anta- nas Skėma nebuvo jų žmogus. Draugo kultūrinis priedas užme- tē straipsnį apie Antaną Skėmą, bet suspėjo išspausdinti tūlo Gri- niaus nešvankius išvedžiojimus apie rašytojo kūrybą. Tėviškės Žiburiuose kitas straipsnis irgi dingo. Peršasi mintis, kad pas katalikus neįmanoma kultūra. Bet taip jau buvo anksčiau, taip yra ir dabar."

Beprasmiška būtų Sauliaus Ši- moliūno stilium kalbėti čia a- pie tai, pas kuriuos mūsųose kul- tūra įmanoma ar neįmanoma, bet priminsime tik, ką S. Šimo- liūnas nutylėjo iš to, kas buvo anksčiau, ir iš to, kas yra dabar.

Jei S. Šimoliūno prisimintas Girniaus straipsnis yra tas, kuris buvo atspausdintas "Drauge" 19- 62 metų pradžioje, tad su koku

Antanas Skėma

Nuotrauka V. Maželio

gyvus kūrėjus?

A. Skėmos mūsų tarpe jau ne- turime. Todėl tenka tik spėlioti. Jo Credo prasiveržia tai šen, tai ten pro eilutes, bet ar ne Gro- žis buvo jam svarbiausias? "Jau- čiu — mes einame į nežinią už- rištom akim", jis sako, "ir ieško- me grožio. Tu esi graži. Todėl nemiršti. O kai šimtmečiai su- naikins Tave, naują Karalienę sukurs naujas Kankinys. Mylin- tis gyvenimą. Žmones. Šviesųjį Dievą."

nors suspėjimu ar nesuspėjimu, turint galvoj rengtą Detroito šie- metinį Skėmos minėjimą, nieko bendro neturi. Jeigu S. Šimoliū- nas čia nepatenkintas š. m. ba- landžio 12 d. Kultūriniam Drauge paskelbtu J. Griniaus straipsniu, liečiančiu Kestučio Keblio gero romano koncepciją, tai ir apie Antaną Skėmą ten Grinius kalba ramiai ir akade- miškai. Šimoliūno ten rastų "ne- švankybų" nė iš tolo negali ly- ginti su aukščiau pacituotomis šimoliūniškėmis "švankybėmis".

Gera, kad Grinių Šimoliū- nas prisimena, bet negerai, kai jis užmiršta, jog atvejų atvejais tame pačiame "Drauge" buvo in- formuojama apie metų metais užsitiesusį Skėmos raštų redagavi- mą bei leidimą, o pirmam jų to- mui išėjus, kultūriniam priede buvo atspausdinta tiesi, akade- miška ir neatkištinė šio leidinio recenzija, parašyta dr. Viktorijos Skrupskelytės. Pagaliau ir Skė- mos minėjimui Detroito artėjant, "Drauge" smulkesnės ir plates- nės informacijos, tik greitosiomis patikrinus, rastos kovo 27, ba- landžio 3, 10 ir 17, gegužės 1 ir 8 d. laidose. Tai ko gi daugiau?

tų atsisukti kaip tik į patį save. Kodėl? Labai aiški ir trumpa by- la. "Naujienose" Šimoliūnas ra- šo, jog "Draugo" kultūrinis prie- das užmetęs straipsnį apie Skė- mą. O istorija tokia. Dar gerokai prieš čia apkalbamą Skėmos mi- nėjimą Detroito, nuolatinis mū- sų bendradarbis P. Melnikas at- siuntė Kultūriniam Draugui to- kį daugiau bendrinį, savo teže- mis su jokių minėjimu ir jo rek- lama nesusietą straipsnį apie Skė- mos kūrybą. Ji šiandien čia spausdiname. Tačiau redak- torius ruošėsi straipsnį spausdin- ti kaip tik Skėmos minėjimui Detroito artėjant. Bet netrukus redakciją kontaktuoja ir Saulius Šimoliūnas, žadėdamas pats pa- rašyti labiau su pačiu minėjimu bei jo reklama susietą skėminį straipsnį. Sutarėm. P. Melniko rašta, kaip savo įdomumu nie- kad nesenstantį, atidėjom tada į šalį, laukdami Šimoliūno žadė- to. Savaitės bėgo, o žadėto nebu- vo. Pagaliau minėjimui priartė- jus, Šimoliūnas informuoja re- dakciją, jog sutarto straipsnio jis neparašys, neturįs laiko, užimtas ir t. t.

Taip kultūriniam "Draugo" priede prieš rašytojo minėjimą straipsnio ir nebuvo, nesgi už- planuotą išardžius, nėra taip lengva greitosiomis kitą nesens- tančią medžiagą surinkti ir įtal- pinti, kai įvairių aktualijų ir straipsnių rinkiniai jau laukia sa- vo eilės metale, ir kyls kylj va- ro.

Jeigu šį kartą prieš mirusį rašy- toją turėtų kas nors rausti, tai tik pats Šimoliūnas, kuris jam bičiuliško pažado neįstešėjo, sa- va "nuodėmė" apkaltindamas dar ir kitus.

k. brd.

— Jei nori susekti mergaitės trū- kumus, girk ją jos draugėms.

— B. Franklin

LUIZ AUTO REPAIR
6648 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

HIGH RATES
4.75% PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE
5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYs MODERNIOS KOPIJOS.
2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Dildžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

E U D E I K I S
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid
TRYs MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:
4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
LACKAWICZ IR SŪNOS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-8572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1138-1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Kazio Binkio minėjime, suruoštamis bal. 13 d. New Yorke, Binkio poeziją deklamuoja akt. Asė Dauguvie- tytė. Sėdi (viduryje) — rašytojas J. Petrėnas - Tarulis, skaitys paskaitą apie Binkį, ir akt. Vlt. Žukauskas.

We Offer To Savers
SAVINGS CERTIFICATE
5 1/4% 5%
6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE
6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE
4 3/4% per annum
Paid Quarterly
Computed and Paid as of: Mar. 31 — June 30 Sept. 30 — Dec. 31
Mutual Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION
2212 W. CERMAK RD. Chicago, Ill. 60608 Virginia 7-7747
PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

Religinio turinio knygos, kuriose kiekvienas ras gausios me- džiagos dvasiniams apmąstymams ir paskatinimui siekti tobules- nio gyvenimo:
MAZASIS TOBULYBES KELIAS, B.P. Martin minkš. virš. \$1.00
(Šv. Teresėlės gyvenimas) kiet. virš. \$1.50
TRISDEŠIMT MEILĖS ZODZIŲ, vysk. V. Brizgys \$1.50
(gyvenimo temomis Kristaus dvasioje)
MARIJOS ZODIS FATIMOJE, kan. dr. P. Aleksa \$1.00
(Marijos 1917 m. apsišvirkimų aprašymas)
MARIJA DANGUJE IR ZEMEJE, vysk. V. Brizgys \$1.50
(gegužės mėn. pamaldoms)
FATIMA IR MES, Matulis, MIC \$2.00
(apreiškimų pasakojimai)
MARIJA MUMS KALBA, S. Matulis, MIC \$2.00
(Marijos apsišvirkimai Lietuvoje ir Europoje)
Visos šios knygos gaunamos DRAUGE. Illinois gyventojai prie knygos kainos turi pridėti 5 proc. mokesčiams.

Moterų gyvenimas

Išleido: St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago III, 60629
Tel. 925-5988

Vienintelė JAV moteris, laimėjusi Nobelio literatūros premiją

Nauja rašytojos Pearl Buck biografija

JUOZAS PRUNSKIS

Moterys yra kūrybingos. Net penkios iš jų yra gavusios Nobelio literatūros premijas: Selma Lagerlof, Grazia Deledda, Sigrid Undset, Gabriela Mistral ir amerikietė Pearl Buck.

Neseniai iš spaudos išėjo jos biografija: "Pearl S. Buck" (parašė Theodore F. Harris, išleido John Day Co., New York, N. Y. 1969 m., 381 pusl., 7.95 dol.).

Biografija rašyta, artimai tariantis su pačia Pearl Buck, gausiai panaudojant autobiografinės ištraukos iš jos veikalų bei iš jos dienoraščių ir viską papildant jos pačios specialiai knygos autoriui darytais pareiškimais. Taigi veikalas autentiškas, lyg autobiografija; palanki rašytojai, nors neišvirstant ir panegirika.

Augusti Kinijos misijose

Pearl Buck buvo protestantų misijonieriaus duktė, gimusi ir augusi Kinijoje. Jos tėvas buvo labai nuoširdus apaštalas. Vieną kartą jis net išdrįso vykti į plėšikų slėpynę miškuose, norėdamas atkalbėti jų vadą, kad nežudyti žmonių. Bausiai buvo prislėgtas, kai tas kruvinasis vadas pasakė, kad žudymas jam sudaro malumą. Tai pasakodama, rašytoja atsidūsta, kad ir dabar yra žmonių, ypač diktatūrinuose kraštuose, kuriems sudaro savotišką smagumą jausmas, kad jie turi galią ką nužudyti.

Nenori prarasti smegenų alkoholy

Ketverių metų mergaitė Buck jau pradėjo skaityti Dickenso knygas. Pirmasis jos rašinys jau 1899 m. tilpo "The Christian Observer" laikraštyje. Rašymui ji nereikalinga dirbtinių stimulų, todėl ji sako, kad gėrimo nemėgsta. Tada jos smegenys nesantčios pilname pajėgume. "Praleidau visą gyvenimą jas lavindama ir nenoriu jų prarasti", sako ji.

Ji yra humaniška ir ištikima, kurie norėtų aborto, net ir kad negimtų ne visai normalus atsilikęs kūdikis. Ji sako: "Negalima pradėti žudyti žmones... Kur gi tada bus galas? Hitleris pirma žudė psichiškai nesveikus, sakydams, kad jie nenaudingi. Tada, kokia gi nauda iš invalidų, atsilikusių vaikų ar senelių: jis žudė juos, o po to ėmė žudyti žydus ir tuos, kurie su juo nenorėjo sutikti. Tai kurgi nubrėžti liniją? Gi pačioj pradžioje — nevalia atimti žmogaus gyvasties, nei dėl bet kokios priežasties".

Apie skyrybas

Patį Pearl Buck turėjo liūdną patirtį savo moterystės gyvenime, ji galėjo rašyti: "Skyrybos yra toks baisus dalykas. Tai visa taip galutina, kažkas taip draskančio. Jos sunaikina viską — jos kaip mirtis. Visi tie metai, kuriuos vyras ir moteris praleido drauge, yra prarasti. Jų jau niekada nebeatgausi. Viskas baigta..."

Pagudą ji išstengė surasti kūrybiniame darbe. Ji rašo: "Turė dirbti, kad pasiektumėi ramybę ir pasitenkinimą tame nuostabiame pasiekto laimėjimo jaus-

me." Tai kartais reikalauja žmogų prisiversti, bet, kaip Pearl Buck sako, "gražiausias susidraus minimas tai tas, kurį uždedi sau." Jos kūrybiniai polėkiai dideli. Šioje knygoje vien tik surašyti jos kūrinių pavadinimai su išleidimo vietomis ir datomis užima 6 puslapius.

Apie asmeniškus kūrinius

Ji buvo ištękėjusi už leidėjo. Gal ir tai prisidėjo, kad rašyto-

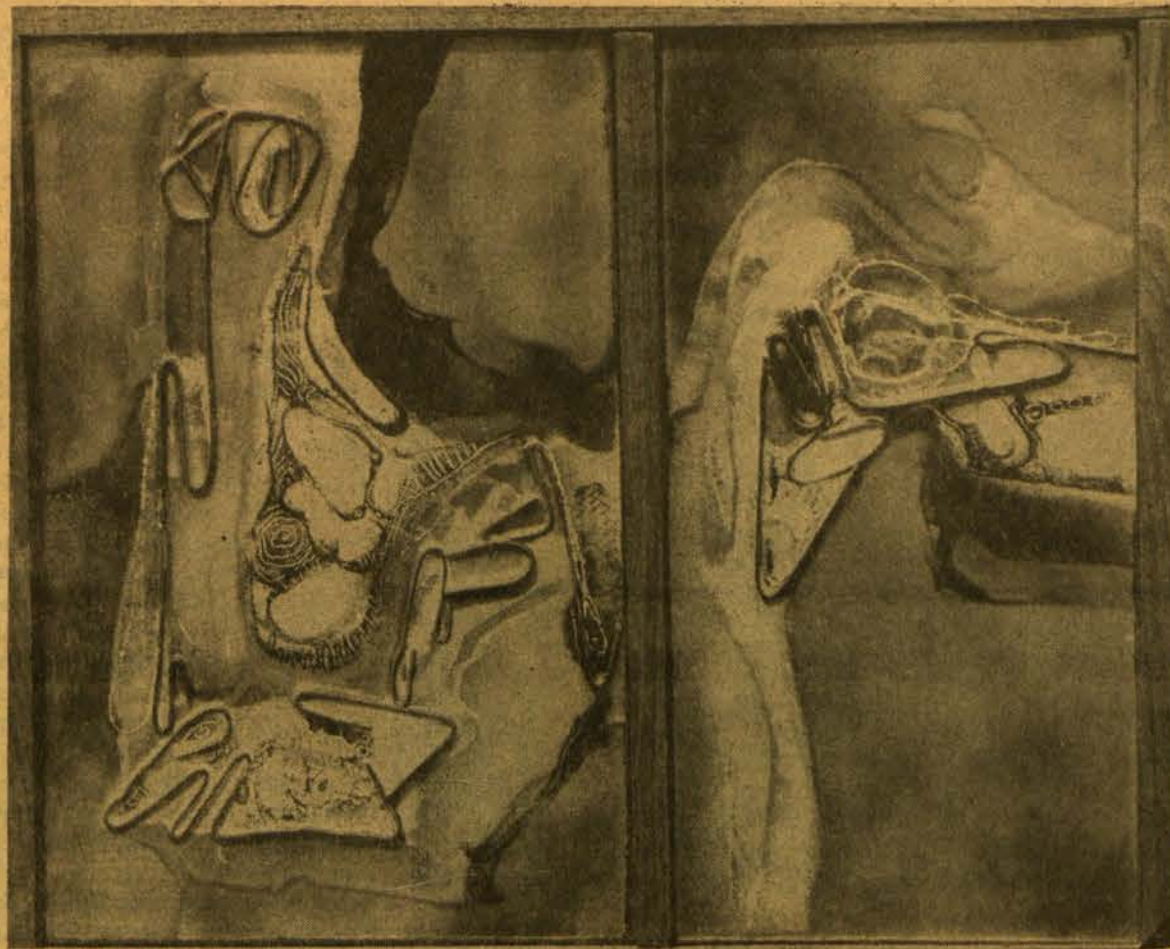

Pearl Buck

ja galėjo daugiau savo kūrinių išleisti. Kad neatrodytų, jog jau per daug ji tų knygų kepa, keletą jų parašė slapyvardžiu John Sedges. Jai taip pat tekdavo tikrinti kitų atsiųstus vyro leidytų kūrinius. Ji rašo, kad atrodavo nemažai gerai parašytų, gerai suplanuotų ir neblogo išvystytų kūrinių, tačiau juose trūko realybės, viskas skėsdavo beprasme žodžių jūroje; juose buvo veiksmo, bet be reikiamo vitališkumo, nes veiksmas nebuvo pagrįstas priežastingumu; žodžiu, tuose kūriniuose trūko tikrojo gyvenimo.

Kukli ir labdaringa milijonierė

Pearl Buck veikalas "Geroji žemė" ilgą laiką buvo tarp la-

Giedrė Zumbakienė

Pavėjui (emalis, dr. Aglinskų nuosavybė)

Dailininkės darbai šiuo metu išstatyti Ciurlonio gale rijo, "Dailės" grupės parodoj.

biausiai perkamųjų knygų, išverstas į daugybę kalbų. Vien JAV-se per metus šios knygos buvo išprikta 1,811,000 egzempliorių. Ir eilė kitų kūrinių susilaukė gražaus pasisekimo. Tai atnešė jai milijonus dolerių pajamų. Tačiau ji tik nedidelę to dalį išleido savo naudai. Ji pasitenkina materialiai būtingiausia garderoba, beveik neturi brangiųjų papuošalų, o jeigu ir turi, tai daugiausia dovanotuosius. Už tat ji daug išleidžia globai tų, kurių niekas nenori globoti. Plačiai rūpinasi vaikais amerikiečių kareivių ir Azijos moterų. Jų yra daug. Kareiviai jų atsižada, o daugelis Azijos merginų, susilaukusiu kūdikio iš kario, neturi kaip jo išlaikyti, išauginti, išmoksinti.

Apie komunizmą

Eilėje savo veikalų Pearl Buck aprašo barbariškus komunistų darbus, komunizmą statydama greta fašizmo ir tardama: "Labiausiai mirusi siela yra masinė siela; ji neaučia kilnumo, neper gyvena taurumo impulsu, neturi dvasinių polėkių..."

Religija ir mokslas

Savo raštuose ji prisimena religingą savo tėvą įtaką: "Kai buvau maža mergaitė ir nenorėdavau atlikti savo pareigos, tėvas man pasakydavo mandagiai, bet tvirtai: Jeigu nenori to daryti dėl to, kad taip reikia, tai padaryk dėl didesnės Dievo garbės. Ir taip pat ir dėl savojo tėvo. Aš, nors ir nenorėdama, padarydavau, kas reikėdavo padaryti, bent jau taip dažnai, kaip galima".

Ji sakosi, kad rašydama pro savo langą mato išrašytą šūkį: "Ad majorem Dei gloriam". Didesnei Dievo garbei. Tas jai primena tėvą, jau mirusį, palaidotą Kinijoje. Primena jai religiją, apie kurią ji dabar sako: "Mokslas ir religija, religija ir mokslas; kaip juos bederintumei, jie yra dvi pusės to paties stiklo, pro kurį mes tamsiai tematyume, kol tos dvi pusės, tiksliai suderintos, atskleidžia tiesą."

Pearl Buck apie išsidinėjimus su vaikinais

Tokius našlaičius ji auklėja nuoširdžiai. Kartą viena iš jos ištiktųjų mergaičių kreipėsi į ją su tokiu nusikundimu: "Bet gi, mama, kitos mano amžiaus mergaitės jau gauna leidimus vienos išsidinėti su berniuku, ir joms leidžiama išėjus būti iki aštuntos valandos ryto. Tu manim

—Gyvenimas be darbo tiek vertas, kiek rėmai be paveikslas.

Weber

Ginčas dėl vėžio

Pajūryje priekabi ponis gavo jūnos vėžio, pauostė ir nusprendė, kad jis jau dvokia.

— Nekoks kvapas, — pasiskundė ji. Siemininkė vis tvirtino, kad vėžys šviežias. Nepajėgdama įtikinti valgytojos, ji pagaliau tarė:

— Ponia, tas vėžys šiandien rytą išropojo iš jūros, išlipo į krantą, atėjo taku ir ropojo į tą lėkštę.

— Jeigu taip, tai, matyt, pakeliui jis buvo užropojęs ant kokio smirndančio daikto, — tarė valgytoja.

Zita Sodelkienė

Figūrinė kompozicija (Liet. foto archyv.)

Darbingas pavasaris Putnamo seselių remėjų veikloj

Vieną ankstyvo pavasario vakarą Gradinskų bute susirinko nemažas būrelis putnamiškių seselių remėjų darbuotojų ir nuosirdžių talkininkių — modeliutojų. Nors ruduo dar toli, bet nuo ankstyvo pavasario jos ėmė ruošti ateinančio rudens madų parodai.

Kaip jau visiems yra žinoma, putnamiškių seselių remėjų praity suurostos madų parodos visada būdavo įdomios ir įvairios. Kasmet vis parodoma kas nors naujo, kaip pvz. pernai buvo modeliuojama daug drabužių, papuošalų lietuviškais audiniais, ypačiomis ir gintarais. Kadangi šiemet yra Lietuvių šeimos metai, bus suruošta šeimos madų paroda. Matysime ne tik įprastines

Birutininkės sprendžia šeimų problemas ir remia Lietuvių namų statybą Chicagoje

L.D.K. Birutės dr. ja Chicagoje veikia ne tik uždaroje organizacinėje plotmėje, bet ir akylai seka visą lietuvišką gyvenimą ir atitinkami jį reaguoja.

Birutininkės turėjo savo narių metinį visuotinę susirinkimą balandžio 27 d. Jos aptarė savo organizacinius reikalus. Valdąba paliko senąją, su ilgamete pirmi- ninke M. Babickiene priešakyje. Tik išrinko dar vieną trūkstantą valdybos narę J. Žitkuvienę. Z. Juškevičienė pristatė Lietuvio tautinių namų reikalą — patalpų trūkumą organizacinei veiklai, birutininkės balsavimo keliu paskyrė šimtą Lietuvos namų fondui — L.D.K. Birutės seklyčiai įrengti.

Susirinkime buvo išleistas laimėjimu, dail. Barbaros Morkūnienės tapybos kūriny, skirtas draugijos veiklai paremti. Paveikslą ("Gėlės") ištraukė birutininkė St. Statkevičienė, kuri tą paveikslą vėl padovanojo draugijos labui.

Susirinkimui pirmininkavo Nina Norienė, sekretoriavo — Kazė Leonaitienė. Po trumpos pertraukos įvyko dr. jos organizuota paskaita.

Šeimų problemą ryškinti, ją spręsti laiko ir aplinkos sąlygose, valdyba pakvietė prof. dr. V. Sruogienę, kuri ir skaitė paskaitą tema: "Mūsų šeimų problemos išsivijimo." Paskaitininkė šią temą ryškino gana giliu psichologiniu išvalgumu ir stipriu tautiniu

nusiteikimu. Profesorė nurodė ne tik esmines problemas priežastis, bet ir pateikė visą eilę praktiškų patarimų, kaip šią problemą spręsti, mažiau skriaudės ir skausmo pakeliant. Paskaitoje dalyvavo keliasdešimt moterų, jų tarpe nemaža intelektualų, kurios kėlė paskaitininkei klausimus. Paskaitininkės atsakymai dar labiau paryškino problemą ir galimus jos sprendimus.

Tokia paskaita tikrai daug pasitarnauta Chicago moterims. Padėka priklauso prof. dr. V. Sruogienei ir birutininkėms, šią paskaitą suorganizavus.

Paskutinioji programos dalis — vaišės. Jas surengė ir svečius vaišino valdybos narės su parengimų vadove V. Kulikauskiene priešaky.

Tik tenka apgailestauti, kad Chicago lietuvio visuomenė per mažai įvertina savo intelektualų pastangas. Jų duoklę saviesiems nesupranta — per mažai lankosi į paskaitas, kurias parengti, pateikti reikia ir laiko ir pasivertimo. O kas svarbiausia, paskaitos yra didžiai naudingos, tad kodėl neišklausyti, nepasinaudoti žiniomis?..

Z. J.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

—Jaunimo darbuotoja Z. Juškevičienė yra išrinkta L. Jūrk Skautijos vyriausia skautininke.

Oficialus pareigų perėmimas įvyko Chicagoje Jūrų skautijos Motinos dienos minėjime gegužės 4 d. Pareigas perimdama ji gavo ir tradicinį valdžios ženklą — originalią lazda, papuoštą gintaru, inkaru, laivu ir kitais simboliais. Z. Juškevičienė pasakė: "L.J.S. vyriausios skautininkės pareigos imusi iš didelės mės skautybės idealui ir dar didesnės atsakomybės jausmo tautiniam principui." Akcentavo: "Aš žengiu Lietuvos keliu, ženkite ir jūs, sesės, drauge su manimi."

Z. Juškevičienė yra skautė nuo vaikystės metų ir turi ilgą metų vadovės patyrimą.

M. B.

Vyro reikšmė moters gyvenime

Naujai išleistoje Pearl S. Buck vienintelės JAV-ės moters Nobelio laureatės, biografijoje, didžioji rašytoja rašo šitaip:

"Dauguma vyrų pasakys, kad visados užnugaryje buvo moteris. Aš galiu pasakyti, kad visados mano užnugaryje buvo vyras. Tuo aš norėčiau čia teigti, kad aš nemanau, jog būčiau parašiusi knygas, kurias parašiau, arba išaugusi į asmenybę, kuria aš manau esanti, ar pasiekusi tų tikslų bei pasisiekimų savo gyvenime, kuriuos pasiekiau, ar supratusi gyvybingumo bei potencialaus augimo jausmą, kurį vis dar tebeturiu, jei nebūtų buvę pamėgimo, meilės, ar kaip kitaip norėtų kas pavadinti, kas man buvo suteikta vyrų. Aš esu labai dėkinga, nes aš tikin tuos draugystės atnešę kažką naujo į mano gyvenimą ir suteikę mįžinišką įnašą mano augimui. Ir aš tikiuos, kad ir aš suteikiau jiems ko nors naudingą jų dvasinei plėtotei".

Šuo nuomininkas

Svečias parašė vieno viešbučio savininkui Ispanijoje, kad jis norėtų apsigyventi su savo šuniu.

Savininkas šitaip atsakė jam: — Iki šiol dar nebuvo atsitikimo, kad šuo pavogtų šauktą arba šluostytųsi savo letenas į užuolaidas. Be to, dėl jų kaltės niekada nebūna užlieti vandeniu vonios kambariai. Su malonumu laukstu tamstos šuns.

R. M.

Putnamiškių seselių remėjų madų parodos rengėjos ir modeliutojos: I-oje eilėje iš k. V. Bartkienė, J. Cijūnienė, N. Vengrienė. II-oje eilėje: E. Tutlienė, O. Gradinskienė, A. Kulienė, O. Baukienė. III-oje eilėje: S. Olšauskienė, D. Bartkienė, S. Endrijonienė, B. Pet-rulienė, M. Romienė, J. Dočkienė. Nuotr. P. Maletos